

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИ

2019 сыл
Олунньу
7 күнэ
Чэпиэр
№ 5 (10690)

12+

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улуугун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

БЭҕЭНЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын
мунһабыттан
бэлиэтэһиннэр

Ааспыт нэдиэлэҕэ Үөдэйгэ баанньык, 2 Хомустаахха гараж умайбыттар. Дьокуускай балыксыта Көбөкөн аннынан өрүскэ балыктыы кэлэн баран, сүрүөҕү туран өлбүт. Полицияҕа 40 иһитиннэри кирибит. Эт-хаан эчэйиитэ — 3, дьыба уоран кириити — 1. 109 боротокуол толоруллубуттун, 105 — ГАИ салаатынан. Арыгы иһэн баран уруулга олоруу — 2, суол быраабылатын кэһии — 21, 1 — охсуһуу, сааны тутуу быраабылатын кэһии — 1.

Улуустаабы киин балыһа стационарыгар 126 киһи эмтэнэ сытар. Балартан 2 ыарыһах ыарахан туруктаахтар. Суһал көмөҕө 182 киһи наадыбыт, мантан тизтэллээх ыгырыы — 54. ОРВИ — 617, 7 — киһи балыһаҕа кирибит. Бу тумуулаабыт дьонтон 460 киһи сыстыганнаах ыарыһалартан харыстыыр прививкалаахтар. 7 оҕо төрөөбүт, 3 киһи өлбүт. Биир ыарыһаҕы Дьокуускайга судистай киингэ эмтэтэ ыһыттар. Диспансеризация садаламмыт, олунньу 5 күнүгэр Салбанна ытылына.

Улуус 26 оскуолатыттан 4018 оҕо үөрэммэккэ олорор, 441 оҕо ыалдыбыт. 16 уһуйаанна карантин биллэриллибит, 185 оҕо ыалдыбыт. Карантин болдьоо олунньу 11 күнүгэр диэри уһаата. Салгын уоспата уостубат. Ааспыт нэдиэлэҕэ эбии 13 оҕо ыалдыбыт. Манна Роспотребнадзор Нам улуугун салайааччыта Лена Ильина уһуйааннар ингэн-тонгон сөптөөх мизэр ылбаттарын бу сыстыганнаах ыарыы ааспат дьон түмүк онордо.

Олунньу 8-9 күннэригэр КСК-га «Энгиэли Кубога» республикатааҕы хапсаҕай күрэхтэһиитэ ытыллыа. Хапсыһы биир дойдулаахпыт Николай Румянцев бириһигэр буолуоҕа. Тэрээһингэ кириити босхо.

Олунньу 8 күнүгэр Ил Түмэҕнэ биир дойдулаахпыт Ньургун Тимофеев туһунан киингэ сүрэхтэһиитэ. Ньургун Семенович аатын үйэтитиитэ былааннаах үлөлөр бараллар. Ол курдук Намна КСК-га киин аатын ингэри, 1 Хомустаахха уулусса ааттаныыта, Дьокуускайга мемориальнай дуоска туруута, КСК тизргэнигэр сквер тутулууга былаанналар.

ДНД үлэтин сөргүтэргэ кэпсэти барда. Холобурга Хатын Арыыттан «Хотой» дружина үлэтин кэпсэтэ. Билинни тургунан улууска 6 дружина баарыттан 4 үлэлиир. Икки дружина Ленскэй нэһилиэккэ аабыллар да, чилиэттэрэ да суох олорор. Улууска биир штаб тэриллэрэ сабадаланар, нэһиликтэрдээҕи филиаллар дружиниктарын хамнастыаха дьон этиилээхтэр.

Л. НОГОВИЦЫНА

ТҮБҮКТЭР УОННА ТҮМҮКТЭР (СР правительствотын 2018 с. үлэтин отчуотуттан)

Нам улуугун СР правительствотын отчуота олунньу 11-13 күннэригэр ытыллыа.

2018 сыл Россия Федерациятыгар Үтүө дьулуур (волонтер) сылын быһыытынан общественной олох-дьаһах үгүс эйгэтин таарыйда. Волонтер көмөтүнэн 119 тыһ. киһи туһанна.

Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр 2018 сыл Нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуутун сылын биллэриллибитэ. Дьарыктаах буолуу политикатын быһаччы дьаһалларынан 25,3 тыһ. киһи хабыллыбыта.

2018 сыл түмүгүнэн айылҕа быһыытынан эбилли 1000 нэһилиэнньэҕэ 5,9 тэннэспитэ, оттон Россия Федерациятыгар нэһилиэнньэ айылҕа быһыытынан аһыйабыта бэлиэтэммитэ (1000 нэһилиэнньэҕэ -1,5).

Элбэх оҕолоох ыал кэккэтигэр 1 048 ыал эбиллэн 26 174 тэннэстэ, онно 85 859 оҕо иитиллэр. Оҕо төрөөһүнүн элбэтэр инниттэн үһүс оҕо төрөөтүбүнэ (иитэ ыллааха) эбэтэр онтон салгы оҕо төрөөтүбүнэ «Дьиэ кэргэн» ийэ өрөспүүбүлүкэтээҕи хапытаала төлөнөр. 2018 сылга 3 100 сертификат бэрилиннэ, уопсай

417 мөл. солкуобай суумалаах 3 072 төлөбүр оҕоһулунна. Үс уонна онтон элбэх оҕолоох гражданнарга 2018 сылга уопсайа 65,99 га иэннээх 546 сир учаастага бэрилиннэ.

Доруобуйа харыстабылын салаатын сүрүн ситиһиитинэн олоҕу олоруу уһунун көрдөрүүтэ улааппыта буолар. Ол курдук өрөспүүбүлүкэҕэ олоҕу олоруу уһуна 71,7 сылга тэннэстэ, ол иһигэр дьахталларга — 77,1 сыл, эр дьонго — 66,4 сыл. Бу Уһук Илинни федеральной уокурукка саамай үрдүк көрдөрүү.

2018 сылга Федеральной аадырыстаах программа үбүн суотугар Дьокуускайдааҕы өрөспүүбүлүкэтээҕи онкологическай диспансер радиологическай куорпуһун уларыта тутар үлэ барда. 2018 сылга өрөспүүбүлүкэҕэ 3-тэриттэн 79-тарыгар диэри саастаах нэһилиэнньэ 37% физическай культуранан уонна спордунан утумнаахтык дьарыктанара бэлиэтэннэ (2017 с. — 35,8 %). Барыта 678 тэрээ-

һингэ уопсайа 385,2 тыһ. киһи кытына.

Үөрэх хаачыстыбатын үрдэтэргэ утумнаах үлэ ытыллар. Кэнники үс сыл нуучча тылыгар орто көрдөрүү 1,8 баалынан улаатан 63,2 баалга тэннэстэ (2017 с. — 62,6). Математикаҕа базовай билии таһыма 4,1 баалга диэри түбүстэ (2017 с. — 3,9), ону тэннэ биология, история, география, обществознание көрдөрүү түбүстэ. БКЭ туттарбатах оҕо ахсаана эмиэ 0,4% аһыйаата (2017 с. — 2,7). БКЭ-ни 100 баалга 28 оҕо туттарда (2017 с. — 49).

2018 сылга 2 153 миэстэлээх 23 оҕо саада, ол иһигэр 535 миэстэлээх 8 дьааһыла бөлөҕүн дьийэтэ тутулунна, уопсайа 1 775 миэстэлээх 10 саҥа оскуола үлэҕэ кирирдэ.

2018 сылга орто анал үөрэҕи 6 603 киһи бүтэрбитэ, олортон 67,4% үлэнэн хааччылынна, бу көрдөрүү Россия орто көрдөрүүтүттэн 5,6% үрдүк.

(Бүтүүтүн 5 стр. көр)

Доруобуйа баар -күндү баай

Олунньу 4 күнүгэр аан дойду үрдүнэн рагы утары охсуһу күнэ бэлиэтэннэ. Бу күн Намнааҕы киин поликлиника онкологическай ыарыһалар эрдэттэн булар, сэрэтэр, онкологическай ыарыһалар тустарынан нэһилиэнньэни үөрэтэр сыаллаах тэрээһин (флешмоб-акция) ытыта.

Сарсыардаттан акция кыттылаахтарыгар рак ыарыһатын сэрэтэр матырыяаллар түнгүтилиннэлэр, видеороликтар көрдөрүлүнүлэр. 25 дьахтар маммография түстэ, 28 киһи онкоцитология анализ туттарда, 4 эр киһи предстательнай железа УЗИ-гар түстэ, 14 киһи онколог-быраас Ольга Васильевна Кюндяйцеваҕа, 20 дьахтар гинеколог-быраас Раиса Юрьевна Атласоваҕа көрдөрдө, сүбэ-ама ылла.

Мань сөргө поликлиника иһинэн үлэлиир мобильнай

ЭРДЭТТЭН КӨРДӨРҮНҮӨН - ЫАРЫЫТТАН КУОТУОН

киингэ 26 киһи холестерин, саахар анализтарын туттардылар, харахтарын давлениетин кээмэйдэттилэр, сүрэхтэрин, тынгаларын бэрэбиэркэлэттилэр.

Тэрээһин түмүгүнэн 15 киһи доруобуйаларын туругун салгыы чинчийиитэ ытылынна, 4 эр киһи хроническай простатиттааҕа билиннэ; мобильнай киин чинчийиитинэн 1 киһи хаанын састаабыгар саахара үрдүгэ, 1 киһи сүрүөҕү ишемиялааҕа, 1 киһи хараҕа катаракталааҕа көһүннэ, 2 киһи глаукомалааҕа сабадаланна.

Улуус кылаабынай бырааһа И.И. Замятин «Саха» НКИХ «Сэргээ» бириитигэр кыттан Намнааҕы киин

поликлиника рагы сэрэтиигэ үлэтин бастыг уопутун билиһиннэрдэ.

Акция кыттылаахтара босхо анализ туттаран, түмүгүн тутатына билэн, тустаах специалистартан сүбэ-ама ылан, доруобуйаларын туругун түргэнник аныгы тэрилгэ бэрэбиэркэлэтэн астынан тарбастылар.

Нэһилиэнньэ доруобуйатын туругун эрдэттэн кэтэнэн көрөрүгэр аһаҕаһыт тэрээһиннэр өссө да буола турдуннар, дьон-сэргэ маньык акциялар туһалаахтарына таба өйдөөн, эрдэттэн көрдөрүнэн уһун үйэлэннин, олоҕо уһаатын.

А. КОРЯКИНА

2019 - Энгиэли
Олонхо туоната

КӨМӨЛӨҮӨХХЭ, ӨЙҮӨХХЭ!

Быйыл биһиги улууспутугар, Энгиэли хотугуар, Олонхо ыһааҕа ытыллыа. Олонхо ыһааҕа — саха норуотун бүтүтүнүн ыһааҕа. Онон биһиги ыһаахтан-чугастан үгүс ыалдыт кэлэрэ күүтүлүр. Кинилэри көрсөргө, ыһааҕы үрдүк таһымна бэлэмнэнэн ыһаахтан үгүс үлэ-хамнас эрэйиллэр.

Маньаха 2014 сыллаахха Саха сиригэр норуоттарын VI спортивнай оонньууларын улуус дьоно-сэргэтэ бары биер киһи курдук түмсэн, сомоһолоһон үрдүк таһымна ыһыт үтүө холобурдаахпыт. Спартакиадаҕа сылдыбыт эрэ бары, биһиги бэлэмнээхпитин, тэрээһиннээхпитин, көхтөөхпүтүн, түмсүүлээхпитин хайбаабыта. Онон ыһаахтан-чугастан кэлэр ыалдыт быйылгы ыһаахтан элбэҕи күүтэр буолуохтаах... Бүтүн республика таһымнаах, дириг үгэстэрдээх, улуустарынан көһө сылдар Ыһаах буолар дьон өйдөбүлү нэһилиэнньэ өйдүүхтээх. Хас эмэ бүк ирдэбил күүһүрбүтүн умнуо суохтаах.

Ыһаах чэрчитинэн саһардыллар, тутуллар эбийиктэр, суол-иис олохпугун дьаһахпытын чөлчөтөн үйэ-саас тухары туһалаахтара турда. Ол инниттэн Олонхо ыһааҕын тэрийиитин өйүүр улуустааҕы Фонда тэриллибитэ. Киһи сүрүн сыала-соруга — үбүлэммэтэх үлэни-хамнаһы ытыты, күүтүллүбэтэх ороскуоттарга үбү-харчыны булуу, тыһыры. Онон бары кыһаллан, санаабытын ууран, уопсай дьыалаҕа көмөлөстөхпүтүнэ эр, үлэбит тахсылаах буолуоҕа.

Мань сөргэ Олонхоҕо аналлаах ыһаах туох баар тэрээһиннэригэр улуус бары олохтоохторо санаабытын түмэн кыттыһыны ыһаахтыг, сэмэй кылааккытын киллэрсинэһит дьон эрэнэбит. Фондаҕа икки күннээх хамнаһытын биэрэн көмөлөһүн дьон бука бары турунабыт. Төрөөбүт Наммыт үтүө аата-суола өссө үрдүүрүгэр түмсүөххэ, сомоһолоһуохха!

Инноктетий Кривошапкин,
Дмитрий Кривошапкин,
Февронья Ушницкая,
Розалия Лукина,
София Кобякова,
Михаил Баишев,
Нам улуугун
Ытык дьонноро

Оҕону иитии – барыбыт дьыалабыт

Нам сэлиэнньэтин «Туллукчаан» уһуяаныгар тахсыбыт быһылаан үгүс киһини аймаата. Араас санааноо сабыллан, тутта ким буруйдааһын көрдөөн, булан үөхсүү аңардаах ырытыылар, быһаарыылар тилийэ көттүлэр. Оттон бу түбэлтэбэ Нам улууһун үөрэҕин управлениета туох санаалааһый? Хайдах сыаналыырыый? Ону билээри оскуола иннинээҕи салаа салайааччыта Поротова Светлана Спартаковнаны кытта кэпсэтибит.

СЭРЭХТЭЭХ БУОЛУУГА БОЛҔОМТОНУ УУРБАТ БУОЛЛУБУТ

– Бу быһылаан сэрэхтээх буолууга үлэбит ситэтэ суоҕун көрдөрдө, – диин Светлана Спартаковна кэпсээнин саҕалаата. Төрөппүт оҕотун уһуяанга туттарда да, туох баар эппиэтинэни иитээччи сүгэр. Бу түгэнгэ иитээччи тус эбээһинэни тутустатаҕа, кэспитэ, эппитэ, эппитэтинэни ыһыктыбыта сүрүн биричинэ буолла. Билигин уһуяан сэбиэдиссэйэ уонна иитээччи үлэлэриттэн тохтотулуннар.

Сэбиэдиссэй да, иитээччи да оҕо иитиитин эйгэтигэр үлэлээбиттэрэ ыраатта. Уопуттаахтар. Иккиэн анал педагогическай үөрэхтээхтэр. «Туллукчаан» уһуяан үгүс оҕону иитэн, сайыннаран таһаарыт үчүгэй үлэлээһинэн сыаналанар, 55 миэстэлээх оҕону сайыннарар киин. Сүрүн хайысхата – музы-

ыйытыыга Светлана Спартаковна: Иитээччи бу түгэнгэ сэрэҕин сүтэрбитэ көһүннэ. Улахан киһитэ суох оҕолор бэйэлэрэ-бэйэлэригэр хаалыа суохтаахтар этэ, – диир. Онон иитээччи тус эбээһинэни толорботох. Оттон киэнник ылан көрөр эбит буоллаҕа, оҕо иитиитигэр бары эппиэтинэстээхпит. Төрөппүт даһаны, иитээччи даһаны. Кэнники кэмгэ бары

доруобуйатыгар, олоҕор куттал суоһаабатыгар ис хоһоонноох ыйыты-кэрдии (инструктаж) ытытыллар. Төрөппүттэргэ уопсай мунньахтарга бу туһунан этиллэр. Хайа эрэ түгэнгэ бу кытаанах ирдэбил кэһиллэн быһылаан төрдүнэн буолла. Онон төрөппүтү кытта сибээһи күүһүрдөн, сэрэхтээх буолууга күүстээх үлэ ытытылларыгар сорок турар.

СИЭРЭ СУОХ БУРУЙДУУР САТАММАТ

Нам сэлиэнньэтин уһуяаннарыгар сэбиэдиссэйдэр биир миэстэбэ наһаа өр олорон сылайыттар, кырдыбыттар. Үлэлэрин ис хоһоонун аахайбат буолбуттар диин нэһилиэнньэ ортоугар санаа баарын эппиппэр салайааччы: – Нам сэлиэнньэтин уһуяаннарыгар эдэр да

Улуус баһылыгын колонката

ААСПЫТ НЭДИЭЛЭБЭ

ААҔААЧЧЫ, ДОРООБО!

“Туллукчаан” оҕо уһуяаныгар маньык быһылаан тахсыбыта хомолтолоох уонна киһини толкуйдатар. Бу үлэһит тус эппиэтинэни толорбототун таһыста. Ити быһылаанга даһатан эттэххэ, харабыллар үлэлэрин чааһа түүнү кэмгэ түбэхтэр, күнүһүн куттал суох буолуутугар иитээччи уонна иитээччи көмөлөһөөччүтэ эппиэттир. Саҥа оҕоһула турар модельнай штатнай расписаниеба эбии штат көрүллэрэ буоллар, уһуяаннарга куттал суох буолуутун хааччыгар төһүү күүс буолуо этэ.

Оҕо доруобуйатыгар охсуулаах, олоҕор кутталлаах улууска бу иккис быһылаан буолар. Билинэххэ наада, бэйдиэ сылдьар ыттары үлэ ситэ тэрилликкэ турар. Билигин ураты болгомтотун ууран, саҥа тэрилтэ тэрийэн нэһилиэнньэбэ өйдөтүү үлэтэ күүһүрэрэ былааннар.

Бүгүн Нам селотугар 12 уһуяан баарыттан 2 эрэ уһуяан бары ирдэбилгэ толору эппиэттир. Билэрбит курдук, улуус киинигэр киһи аһсаана сылтан сыл эбиллэн иһэр. Билигин туругунан 7-гэр диири саастаах 3031 оҕо баар, онтон уһуяаннарын хабыйлыыта 82% тэҥнээр. Улуус киинин уһуяаннара бары миэстэлэринэн толору оҕолору ылан олороллор. Саҥа кэлэр оҕолору эбии миэстэнэн хааччыгар кыаба суох олоҕор. Улуус өттүттэн ити кыһалҕаны туоратрга араас ньымаларынан үлэлээн кэллибит: выкуп, пристрой, аренда уода.

Инникитин төрөппүт оҕотун доруобуйатыгар куттаммат, уһуяанга 100% эрэллээх буоларын туһугар уһуяан дьитэ-уота ирдэбилгэ эппиэттир буолуохтаах. Ону таһынан, араас таһымна сокуоннар ылыллар, анал программалар үлэлиллэр. Стандартка эппиэттир уһуяан саҥа дьитэлэрэ былаанга кириэн, араас программалары туһаналларыгар улуус дьаһалтата, үөрэх управлениета бииргэ үлэлибит. Холбура, 2019 сылтан “Создание дополнительных мест в дошкольных образовательных организациях от 2 месяцев до 3 лет” программанан Чернышевской уулуссаба 98 миэстэлээх уһуяан тутууга саҕаланар, урукку «Юбилейнай» маҕаһыын аттыгар баар тутулан иһэн өр сыл тохтоон турбут 120 миэстэлээх уһуяаны ситэри былаанга турар. Маны таһынан, уһуяаннарга видеорекамеры, саҥа ирдэбилинэн “тревожная кнопкалары” туруоруу курдук үлэлэр ытытыллыахтара.

Юрий СЛЕПЦОВ

үлэлиэхтээхпит. Аны маньык быһылаан тахсыбатыгар кыһаллыахтаахпыт. Иитээччигэ эрэ соннообокко, уһуяан үлэтигэр-хамнаһыгар төрөппүт эмиэ улахан булгомтотун, интэриэһин ууруохтаах, бииргэ, тэҥгэ, сүбэлэһэн үлэлиэхтээх.

ОҔОЛОРБУТ САТЫ ХААМПАТ БУОЛЛУЛАР (Тэттик сүбэлэр)

Кэпсэтибит түмүгэр Светлана Спартаковна төрөппүттэргэ кэккэ сүбэлэри биэрдэ.

– Төрөппүт оҕотун уһуяанга сылдьытын биричинэтэ суох көтүтүө суохтаах. Биһиэхэ биричинэтэ суох көтүтүү наһаа элбэх. Төрөппүт манна эппиэтинэһин үрдэтиэн наада.

– Оҕо уһуяанга кэлэригэр, уһуяантан барарыгар улахан эрэ киһини кытта кэлиэхтээгин, тахсан барыахтааһын чопчу билэр буолуохтаах. Ардыгар төрөппүт ыксаан иитээччигэ телефоннаан

оҕотун таҥна турдун диин этиттэрэр. Биитэр уһуяан аанын аһан баран оҕотун иһирдэ үнүлүтэн кэбиһэр түгэннэрэ эмиэ бааллар. Бу олох көңүллэммэт быһыы. Маныаха иитээччи бопсуохтаах, төрөппүт тылыгар кириэн биэрэн көрдөһүүнү ылыныа суохтаах. Төһө да ыксаатаргыт, оҕону төрөппүт бэйэтэ кэлэн таһыннаран ылар буолун.

– Төрөппүт уһуяан үлэтигэр кыттыһахтаах. Оҕобун сайыннарар, иитиһэр тэрилтэ диин сыаналаан иитээччини, сэбиэдиссэйи кытта алтыһахтаах. Ыйыта-лаһахтаах, сураһахтаах, туруорсуохтаах.

– Билигин үгүс төрөппүт оҕотун уһуяанга массынанан аҕалар. Таксинан ыллалары эмиэ баар. Бу олох суох буолуохтаах. Оҕолор сатыы хаампат буоллулар. Массынанан эрэ сылдьаллар. Сылаас кэмгэ төрөппүт оҕотун кытта сатыы сылдьыан наада. Тас эйгэни билиһиннэрэр, көрдөрөр инниттэн. Улаатан истэхтэрин аайы ыырдака кэҥиз дии. Ол инниттэн кыра сааһыттан тас эйгэ, уулусса суруллубатах сокуоннарыгар үөрэниэн наада.

– Төрөппүттэр уһуяан режимин тутуһуохтаахтар. Хас чааска дьарык, аһылык буоларын төрөппүт чопчу билиэхтээх. Дьитэбэ эмиэ бу режимин сирдэтинии наада. Режимни тутуһуу – бу оҕо доруобуйатыгар, эппиэтинэстээх, бэйэтин сааһыланар буоларыгар туһалаах.

ОҔОЛОРБУТ САЙДЫЛААХ, ИТИИЛЭЭХ, ДЬОҔУН ДЬОН БУОЛА УЛААТАЛЛАРЫГАР БАРЫ СҮБЭТИН ХОЛБООН БИИРГЭ БУОЛУОХХАЙЫН.

Лена НОГОВИЦЫНА

«ТУЛЛУКЧААН» ТУЛА АЙМАЛБАН

кальнай, эстетическай. Оҕолор ырыаба, үңкүүгэ мэлдьи биристээх миэстэни ыллаллар. Азия нуруоттарын оонньууларын, оонньуурдарын хайысхатыгар ылсан үлэлиллэр. Биир бөлөххө эбии пристрой тутуллубута. Тиэргэннэригэр балаһаннаахтар. Лоп-бааччытык, кичэллик дьаһанан үлэли олорор уһуяан.

КЫРҔЫТТАРЫ КӨРҮҮТЭ СУОХ ХААЛЛАРЫТТАР

Ол күн иитээччи уолаттары кытта дьарыктанар кэмигэр, кыргыттар көңүллэтэн аттынааһы хоско уруһуйдуу тахсыбыттар. Бу түгэнгэ иитээччи оҕолору улахан киһилээх ытыахтаах этэ. Кыргыттарын хараһын даһыгар илдэ сылдьахтаах этэ... Билигин саамы сүрүнэ – кыргыттар үтүөрэн уһуяаннарыгар төннүүлэрэ буолар. Биир кыыс номнуо уһуяаныгар кэлбитэ. Иккис кыыс балыһаттан тахсан, Намнааһы поликлиникаба салгыы эмтэнэр. Төрөппүттэр оҕолорун «Туллукчаан» уһуяанга сырытыннарар бигэ санаалаахтар. Быһкаайык эрдэхтэриттэн бииргэ алтыспыт оҕолоруттан тэйтииэхтэрин баһарбаттар. Кыргыттар биэс саастаахтар, бэлэмнэни бөлөҕөр сылдьаллар. Эчэйбит оҕолор төрөппүттэрэ иитээччигэ, сэбиэдиссэйгэ сыһыаннара сиэри иһинэн, убаастабыллаахтык сыһыаннаһаллар. Сиэрэ суох буруйдан экирэттиһи суох.

ОҔО ИИТИИТИГЭР БАРЫ ЭППИЭТИНЭСТЭЭХПИТ

– Аңардас уһуяан үлэһиттэрин сэмэлиир, буруйдуур төһө оруннааһый? – диин

даһаны сэрэхтээх буолууга болгомтотун уурбат буоллубут. Оҕолорбут оонньуулар, көрөр мультиттара, киинэлэрэ барыта онно сирдир. Холбура, ханнык эмэ герой охтон түһэр, охсуһар уонна туох да буолбат, турар, тэбэнэр да баран хаалар. Маньык түгэннэри кырачаан киһи хайдах баарынан ылы-

уопуттаах даһаны салайааччылар элбэхтэр. Сэбиэдиссэйдэргэ саастарынан хааччах суох. Биэс сылга биирдэ бары аттестация бараллар. Манна үлэлэрин ис хоһоонун көрөбүт. Ол ғынан баран, сэрэхтээх буолууга сиһилии көрүнүөхпүтүн наадатын бу быһылаан көрдөрдө. Сэбиэ-

нан иҕэринэр. Ол инниттэн төрөппүт тэҥгэ көрөн быһааран биэрэрэ тоҕоостоох. Онон ханнык баһарар түгэнгэ сэрэхтээх буолуу үөрүйэхтэрин оҕолорбутугар, кэспии, көрдөрө, быһаара сылдьахтаахпыт.

Быһылаан тахсаатын кытта, уһуяаннарга үгүс бэрэбиэркэлэр, сэрэхтээх буолууга сыһыаннаах көрсүһүүлэр, төрөппүттэргэ мунньахтар ытытыллылар. Маньык ис хоһоонноох мунньахтар, үөрэх дьыла саҕаланна да булгуччу ытытыллар. Хас биирдии бөлөх иитээччилэригэр оҕо

диссэйгэ, иитээччигэ билигин олус ыарахан кэмнэр. Өр сыл оҕо иитиитин, сайдытын туһугар кыһаллан үлэлээбит сыралара биир кэмгэ сотуллара диин кытаанах суол. Маньык ыар быһылаан тахсыа диин ким да күүшпэтэбэ, сорууйан онорботох дьыалалара буоллаҕа. Онон киһилэри сиэрэ суох аңардастыы буруйдуур, сэмэлиир сатаммат.

Санатан аһарбытым курдук, оҕону иити барыбыт дьыалабыт. «Хайдах киһини иитэн таһаарабыт?» Диин ыйытыһынан салайтаран, сөптөөх сыал-сорок туруорунан

Биһиги, сахалар, өбүгэ саҕаттан дьарыкпытынан хоруор муостаах сүөһүбүтүн, сыспай сизлээх сылгыбытын иити буолар.

Тыа сирин ыала эт онгорон, үүт туттаран, оттоон-мастаан, эбии дохуот аахсан оҕотун-уруутун иитэр, биир өрөбүлэ суох ыарахан үлэтинэн уйгутун онгостор, дьоллоох, байылыат олоҕу тутар.

Бу күннэргэ кэскиллээхтик тэринэн, дьаһанан олохтор Хатын Арыы нэһилиэгин олохтоохторугар, орто умурданныгар чугаһабыт Яков Спиридонович уонна Инга Дмитриевна Машниковтарга тийэн олохторун дьаһахтары биллэрибит.

- Бэйэбитин билиһиннэриэххит дуо?

- 1994 сыллаахха ыал буолбуппут, 2 оҕолоохпут: улахан оҕобут, уолбут Дмитрий 1994 сыллаахха, кыыспыт Уля 1996 сыллаахха күн сирин көрөн үөрдүбүттэрэ. Ыал буолбуппут быйыл 25 сылын туолла.

Иккиэн бюджет тэрилтэлэригэр үлэлибит. Ийэбит - Хатын Арыы орто оскуолатыгар техникскай үлэһит, аҕабыт - Намнааҕы техникум харабыла.

- Эһиги уоллаах кыыскытын иккиэнэрин оскуолатын кыһыл көмүс мэтээлинэн бүтэтэригэр тарбахха баттанар ыал буолабыт. Дьэ, оҕолоргутун хайдах иитэн-такайан үөрэххэ тардыһынардыгыт? Оҕону иитиигэ туох эмэ ураты ньымалаах этигит дуо?

- Оннук. Уоллаах кыыспыт иккиэн Хатын Арыы орто оскуолатын кыһыл көмүс мэтээлинэн бүтэрбиттэрэ. Билигин Новосибирскайга үөрэнэллэр. Кыыспыт Уля Новосибирскай государственнай аграрнай университеттарга «Технология и организация ресторанного дела» диэн хайысхаҕа «Технология продукции и организация общественного питания» специальноска үөрэнэр. Уолбут Дмитрий Новосибирскайдаагы математика уонна математическай геофизика институтугар «Информатика и вычислительная техника» салааҕа үөрэммитэ. Билигин аспирантураҕа үөрэҕин салгыыр уонна академгородок технопаркатыгар инженер-программистыыр.

Оҕону иитиигэ туох да ураты ньымалаах этибит диэбэппит. Үөрэҕи ылынар оҕо бэйэтэ туспа буолар. Биһиги уроктарыгар улаханньык көмөлөспүпүтүн бу диэн өйдөөбөспүт. Кыра эрдэхтэриттэн бэйэлэрэ тус-туспа эбээһинэстээхтэрэ. Ол курдук, кыыспыт оскуолаттан кэлээт, сүөһүлэрин ойбоҥго уулалара, дьэ ис үлэтигэр көмөлөһөрө; уолбут хаар күрдээрэ, муус таһара. Онтон, дьэ, бэйэлэрин бэйэлэртэн дьаһанан, уроктарын үөрэтэллэрэ. Оскуолаттан барбыт темаларын өйдөөн кэллэллэрэ. Уолбут өссө оҕо саадыгар сылдьан хоһоону, кэспэни түргэн баҕайытык үөрэтэн кэбиһэрэ. Биридэ ааҕаат да, ис хоһоонун толору кэспир дьобурдааҕа. Дималаах Улябыт кыра эрдэхтэриттэн үөрэххэ баҕалаахтара, үчүгэйгэ тардыһылаахтара. Уолбут математика, физика предметтигэр улууостаагы, республикатаагы олимпиадаларга миэстэлэнэрэ. Өктөмгө «Ленскэй кыраай» ытгар күрэхтэһиллэригэр куруук бастыыра. Киин үөрэх кыһалара ытгар техникскай олимпиадаларыгар ситиһиллээхтик кыттан, Новосибирскайдаагы университетка «Нанотехнологии» идэҕэ быһа кириэн, ситиһиллээхтик бүтэрбит. Онтон салгыы специализациятын уларытан, магистратураҕа 2 сыл үөрэммитэ. Билигин 2 сылынан аспирантураҕа информа-

ционной технологияларга учуонай истиэпэни көмүскээри бэлэмнэнэр.

Оҕолорбут физика учуутала Аммосова Антонина Иннокентьевна, математика учууталлара Эверстова Анисия Васильевна, Кривогорницына Виктория Павловна, нууч-

БАЙЫЛЫАТ ОЛОҒУ ХАЙДАХ ТУТУОХХА СӨБҮЙ?

ча тылын учууталлара Маркова Лидия Афанасьевна, Васильева Анна Ефимовна курдук идэлэригэр бэриниллээх, кыһамнылаах кылаас салайааччыларыгар Павлова Пелагея Дмитриевнаҕа, Сыроватская Мотрена Николаевнаҕа үөрэнэн-иитиллэн, дьобурдара сайдыбыта диэн олус махтанабыт.

2012 сыллаахха нэһилиэкпитигэр «Сыл бастын дьэ кэргэнэ» анал ааты ыламыт дьоммут-сэргэбит хайҕабытын ылбыппыт.

- Тыа сирин дьон мэчирэҥ сирдээх, ходуһалаах, техникэлээх, онгорбут бородуксууҕагытын баттаргытыгар мэкитилэммит ырынактаах буоллаххытына эрэ, сүөһү-ас ииттинэр кыахтанар буоллаххыт.

- Оннук. Ийэбит дьонутан нэһилиэгиттэн хаалбыт 14 га сирдээхпит. Оттуур сирбит бэйэбитигэр тийэр. Биһиги ыал бастаан совхоз ыһыллыгытыгар паайытын ылан дьоммутун кытта, онтон кэнники бэйэбит туспа хаһаайыстыба тэринэммит сүөһү, куурусса ииттибиппит. Билигин уопсайа 17 төбө сүөһүлээхпит: 8 ынар ынах уонна 9 кыра сүөһү уонна 1 биэлээхпит, 15 кууруссалаахпыт. Быйыл боруобалаан саха бороода кууруссалары ииттибит. Урут сайын сымьыттан баран, күһүн туттар эбит буоллахпытына, быйыл кыстаттыбыт. Куурусса үчүгэйдик көрдөххүнэ-харайдааххына, аһаттаххына, үчүгэйдик сымьыттыыр. Өссө 2 пекинскэй кустаахпыт, көөттөрдөөхпүт.

Хоруолук, коза иитиэхпитин, сүөһүбүтүн аһыатан, сылгы иититинэн дьарыктаннахпытын саньыбыт.

Быйыл «Эрэл» ТХПК-ны кытта сөбүлэн түһэрсэн, 11 т үүт туттарар былааннаахпы-

тын толордубут. 1 л үүпүтүн 50-нуу солк. харчыга туттардыбыт: 35 солк. - субсидия харчытын, 15 солк. - бородуксууанан эбэтэр сыл бүтүүтө харчынан ылабыт.

Бэйэбиттэн ордер эппитин аймахтарыгыгар уонна билэр дьоммутугар атыылаан эбии дохуоттанабыт.

Техникабыт эргэ: 1 «Беларусь», 1 «Синтай» тыраахтардаахпыт, охсор, мунһар тэриллэрдээхпит. Сайын оҕолорбут кэлэн илии-атах буолан абырыллар, аймахтарыбыт көмөлөһөллөр. Бары мустан, оппутун илиинэн кэбиһэбит.

Сүөһүлэрбитин элбэттибит. Ынахтарыбыт үүттээхтэр, үүттэрин сыата үрдүк. Ортотунан, сайын 4% курдук

тэх хаһаайыстыбабытыттан кирибит харчыбытын урунан онгостобут, кэнгэтэбит. Барытын суоттаан-учуттаан ааһынабыт. Харчыбытын мунһан сүбэлэнэн былаанныбыт: бу сылга өрөмүөннэнэбит, эһиил маньыгынабыт диэн.

Билигин сыалбыт - кредит ылан, онуоха кэтэх хаһаайыстыбабытыттан кирибит дохуоппутун мунһан, Новосибирскайга оҕолорбутугар дьэ атыылаһыгыта. Уолбут үлэлээх, аны дьэ-уот тэринэн онно олохсуйар былааннаах.

Сайын элбэх үүт ынар. Үүпүт харчыга сотору-сотору сыаната үрдүү туару уматыкка, саппаас чааска, үтэҕэ барар. Билигин техникэ сыаната наһаа ыараан, элбэх

сыллаахха «Бастын олбуор» диэн конкурска 3-с миэстэ буолбуппут. 2012 сылтан «Тиэргэн, Саҕа дьылынан сырдыгынан сыдыай!» диэн хаар онгуктар көрүүлэригэр кыттаммыт бириистээх миэстэҕэ тиксэбит. Ол курдук, 2012 сыллаахха 2-с миэстэни, 2013 сыллаахха - 2-с миэстэни, 2014 сыллаахха - 2-с миэстэни, 2016 сыллаахха - 3-с миэстэни ылан оҕолуун-уруулуун бары үөрбүпүт-көппүпүт.

Уһаайбабыт 25 суотай иэннээх, киэн-куон, уу ситимэ баар, онон оҕуруот аһын хотуһарга толору усулуобуйалаахпыт.

Оҕурсу, помидор, тыква, дыня, арбуз, хаппыыста, ку-

буолар. Нэһилиэккэ атыыр оҕус аһыаһынан, ынах кытарааһына элбэх. Дьингэ, искусственай сизмэлээһин баара буоллар, хаанырбааһын тахсыбакка, кытарааһын аһыан, үүпүт-аспыт элбиз, төрүүхпүт тупсуо этэ.

- Билигин хас биридди тыа ыала дьэ-уот туттаары, техникэ ылынаары кырата 2-3 кредиткэ ис бааллар. Онтон эһиги ыал ыйдаагы дохуоккутун хайдах аттаран олоххутун-дьаһаххытын онгостобут?

- Билигин туругунан, кредитпит суох. Бэйэбит үлэлээн-хамнаан дохуот киллэрэ сатыбыт.

Олорор дьэбитин 2003 сыллаахха атыыласпыппыт, аҕабыт бэйэтэ ис өттүн эписидээн тупсарбыта, таһыгар гараж туппута. Гаражпытын «Альпен Эйр» диэн гаас конвекторынан ититинэн олоробут. Конвектор үчүгэйэ диэн ититэр ситим тоҥон хаалыа диэн киһи сэрэммэт, дьэиттэн туспа тардыллыбыт буолан, хаһан баҕар араарыаххын сөп. 1 легковой массынаалаахпыт. Кредит ылан атыылаппыппыт.

Дьэбит тас тутууларын, гаражпытын, барытын кэ-

куруза, хортуппуй 2 суордун («Розара» уонна «Ред Скарлет»), моркуоп, сүбөкүлэ, 50-чэ сибэкки арааһын дэлэйдик, хортуппуйу төрүөҕэ элбэх, хараҕа суох суордун, сибэккини кыраһыабын, сибэккитэ хойукка диэри тахсарын талан олордубут. Мань сэргэ кыһыл, хара хаптаҕас, яблоня, дьэдээн, клубника, клен, черемуха бааллар. Яблонябыт быйыл аһын биэриэхтээх. Интернетти, хаһыаты ааҕар үөрэнэбит. Кэргэним буорбун таһан, көбүтэн, тимирин уһааран туттар тэрилбин онгорон, көмө-ама буолар. Саадытыгар араас фигуралары онгорор. Маһынан муостаан, туйахтаан борооску онорбутун дьон олус сэнээрбиттэрэ.

Оҕурсубун сибидэйди тоҥоробун, кэнсирбэлибин, лечо, «Анкл-бенс», «Тещин язык» онгоробун, хаппыыстабын тууһуубун, соробун атыылыбыт, аймахтарыбытыгар бэрсэбит. Үүнүүбүт быйыл үчүгэй этэ.

- Эдэр ыалга тугу сүбэлээххит этэй?

- Бу ыарахан кэмгэ эдэр ыал кэтэх хаһаайыстыба тэринэн, сүөһү-ас, сылгы ииттэн, оҕуруот ыстан эбэтэр бэйэ дьыалатын тэринэн эбии дохуот аахсыан наада. Аңардас хамнаска олорор ыарахан. Сүөһү иитэр буоллаххына, оттуур сирдээх, техникэлээх, бэйэн сүрэхтээх, баҕалаах буолуоххун наада. Доруобуйа эмиз сүрүн оруулу ылар.

«Норуот барҕарыгыта - тыа сиригэр дьон-сэргэ үлэнэн уйгуну онгостуугар, дьоллоох, байылыат олоҕу тутуугар» диэн мээһэҕэ эппэтэр.

А. КОРЯКИНА

Улуус дьаһалтатыгар

НЭИЛИЭКТЭР ҮЛЭЛЭРИН - ХОНТУРУОЛГА

Нам улуунун баһылыга Юрий Слепцов оробуочай бөлөҕө Партизан, 1-Хомустаах, Үөдэй, Хатырык нэһиликтэригэр сырытта. Партизанга биир бастакынан сирин нүүлүтүү, дамбаны тутуу уонна күөллэри ууна толоруу туһунан быһаарыстылар. Салгы сайынгы кэмгэ үлэлиир «Кустук» оҕо саадын сөргүтүү тула кэпсэтиллэр. Манна Юрий Иннокентьевич үлэһиттэри хамнастыырга, мань сөргэ аһынан хааччыыга үлэлэхэрин биллэрдэ.

Партизан дьаһалтата, урукку алын сүһүөх оскуола эбийиэгин чөлүгэр түһэрэн, мини-футболга дьарыктанар эдэр спортсменнары олордор спортивной интернат аһар санаалаах. Улуус баһылыга манна сметата онорон диэн

сыал-сорук туруорда. Барыта этэнгэ буоллабына, бу күһүн аанын арыян үлэтин сағалааҕа диэн олохтоох дьаһалта сабаҕалыыр.

«Уником» тэрилтэ дириэктэрэ Николай Николаевич Петров, Нам улуунун киинигэр мүлүүн кузничнай тирири уһанар сыах арыярга көмө көрдөстө. Онуоха, Юрий Иннокентьевич архитектура уонна капитальной тутуу управление специалисттары кытары алтыһан эбийиэк турар сирин быһаарарга сорук туруорда. Итиэннэ, «Россельхозбанк» нөһүө 5%-наах кредит ыларга көмө онорумо диэн тоһоболоон эттэ.

Салгыы 1-Хомустаахха дьыалабыай кэпсэтии хаамытынан инники былааннары торумнаатылар. Биир улахан

кыһалҕалаах боппуруоһунан «Склады» диэн кыбаарталга күөх-төлөнү киллэри турда. Мань тэнгэ, сир территориятыгар халбарыйы тахсыбытын, специалисттары кытары тэнгэ үлэлэхэн туоратарга сыал-сорук турда.

Онтон Үөдэй нэһилиэгэр үлэ-хамнас хаамытынан тула, даамбаны бөбөргөтүү, улуус баһылыгынан отчуотун мунһабын түмүгүнэн боротокулга кирибит этиилэр, онтон да атын туһааннаах боппуруостары быһаары үлэтин

туһунан кэпсэтиллэр. Мань тэнгэ, инникитин ытытылар үлэ икки өттүтүн үтүө түмүктээх буоларыгар сыал-сорук туруорунулар.

Хатырык нэһилиэгэр элбэх өгөлөөх киин тутууларга былааннаар. Улуу убайбыт Максим Кирович Аммосов төрөөбүт дойдутугар, Хатырыкка, олохтоох дьаһалта, библиотека, оҕо искусствотун оскуолата биер эргэ дьибэ үлэли олоролор. Ошон культурнай киин, социальной суолталаах эбий-

иэктэр үлэлиир усулуобуйалара суоһун кэриэтэ. Бу кыһалҕаны туоратар иннитэн, олохтоохтор 3 тыһыынча 144 квадратнай миэтэрэ эиннээх, икки мэндимэннээх элбэх өгөлөөх киини тутарга туруорсаллар. Улуус баһылыга Юрий Иннокентьевич туһааннаах специалистарын кытары бу суолталаах боппуруоһу үөрэтэ миэстэтигэр тийэн атах төпсөн олон кэпсэтэ, эбийиэк турар сирин мань тэнгэ схема былаанын уһаппакка онорорго быһаарыны ылынылар. Үлэ хаамытын хонтуруоллуур хамыһына тэрилиннэ. Бэрэссэдээтэлинэн улуус депутаттары Сэбиэтин бэрэссэдээтэл Иван Романович Попов талылына. Саҕа эбийиэк ирдэбилгэ эппиэттиир документа барыта оноруллан, экономика министрствотун нөһүө астабына 2022 сылга дири тутуу үлэҕэ кириэн сөп. Турар миэстэте урукку спортсала уонна культурнай киин сиригэр буолуоҕа.

Александр КОЛМОГОРОВ,
«Нам улууга»
МТ пресс-секретарь

Улуус дьаһалтатын отчуотугар

ТААСТААХ

Тохсунньу 17 күнүгэр Таастаахха уонна Искрага улуус дьаһалтатын 2018 сыллаах отчуота ытытылына.

муон ирдэнэрин туһунан сүбэ ыллылар. Оскуолаҕа английскай предметин учууталыгар наадылларын директор Т.М. Аргунова биллэрдэ. Сир боппуруоһун быһаарыыга элбэх ыйыты кирирдэ: 20 тахса ыал сирин онортороо-

үрдүк таһымна ытытылларыгар улуус дьыно бары даҕаны кылааппытын ууруох тустаахпыт.

Мунһа кыттыылаахтар улуус дьаһалтатын үлэтин бары 100% «биһирибит» диэн куоластаатылар.

ИСКРА

Быйыл И. Москвитин аатынан Искра оскуолатын 75 сыллаах юбилейин бэлиэтэри сылдыбаллар. Директор Егор Протопопов коллектив кытта ону былаанны сылдыбалларын, үөрэхтэһин салаатыгар Госстандарт хаһан кириэрин, ол кириэһин учууталлар балаһыаньалара хайдах буоларын ыйыталаста. Онуоха юбилейга анаан муниципальной комиссия тэриллэрин, олохтоох дьаһалтаны кытта сүбэлэхэн баран, туох ирдэнэрин,

төбүн, компьютеры бары саҕаабаттарын, күн аайы отчуоттуур уустугун, биер эмэ киһини сыһыаран үлэлэтэр ордук буолуо этэ диэн иһитиннэрдилэр.

А. Парникова: «Видеоотчуотка көстүбүт статистикаҕа

ли быһаары көрдөһөн, өртөөһүн бобуулааһын, проф. выживание диэн анал биригээдэ тэриллэн якутлесресурс онорор диэн хоруйу ылылар. Аҕа саастаахтар: «Эмп сыаната наһаа үрдүк, пенсионердарга чэпчэтиллээх

АРЫГЫ МАҒАҒЫНЫН УТАРАЛЛАР

Улуус баһылыгынан тыа хаһаайыстыбатын боппуруостарыгар солбуйааччы Е.Е. Гоголев былырынгы отчуотка кирибит этиилэр туолууларын иһитиннэрдэ. Депутаттара Соловьев Владимир Юрьевич депутаттар үлэлэрин кэпсэтэ, билиһиннэрдэ. Сайын Олонхо ыһааҕар атын нэһиликтэртэн хаалсыбакка, көхтөөхтүк кыттыахыт диэн эрэнэрин биллэрдэ.

Таастаах, Искра олохтоохторо бары биер киһи курдук: «Нам кииниттэн биһиги диэки тахсар суолга туох дьибэтэ тутулла турарый? Арыгы маҕаһына буолар диэн кырдык дуо?! - диэн ыйытылар, сөбүлээбэттэрин биллэрдилэр. Халлаан сылыда да ити суолунан элбэх булчут, сир астааччы айаннырын биллэрдэ. Салбаҕ, Таастаах, Искра олохтоохторун улуус киинин кытта ситимниир биер баар-суох суоллара иистэрэ буолар. Үс нэһилик түмээн, депутаттарын кытта мунһах тэрийэн, сокуонунан кириэн ити сыты боппуруоһу общественной истиигэ быһаарыах буоллулар.

Элбэх оҕолоох ыаллар, эдэр үлэһиттэр дьибэт тутталларыгар улуустан туох көмө баарын ыйытылар, ханна, хаһан тийэри, туох доку-

ру харчы төлөөбүт да, күн бүгүнгэ диэри докумуннара бэлэмэ суох эбит. Мань олунньуга быһаарыахха диэн биер түмүккэ кэллилэр. Саҕа учаастактарга уот, гаас ситимэ хаһан кириэрин, бөү быраҕы туһунан саҕа тахсыбыт сокуону ыйытылар, сөптөөх хоруйу иһиттилэр.

Айан суола кыраҕас буолан, утары иһэр лесовоз массына таһынан аһар кутталлааһын эттилэр, туорааһынарга суолу бүөлүү үүммүт мастары ким ыраастырын ыйытылар, онуоха суолу ыраастаһына аукцион ыйытыларын, ким кыайыт ити дьыаланы ылсарын эттилэр. Бөрө элбээһинигэр туох үлэ барарый диэн ыйыты кирибитигэр, соторутааһыта булчуттар б бөрөнү охторбуттар диэн хоруй иһилиннэ. Маньк булчуттарга анаан бириэмийэ олохтоноору сылдырын эттилэр.

Олонхо ыһааҕар бэлэмнэни хайдах баран иһэрин сураһан сиһили хоруйу иһиттилэр. Ыалдыттары этэнгэ көрсөн, бары усулуобуйаны тэрийэхтээхпит диэн түмүктээтилэр. Таастаах быһаа күрэхтэһиллэргэ бэртээхэй бириис буолуон сөбүн ыйдылар. Олонхо ыһааҕа

туох үлэ ытытыларын уо.д. туһунан олунньуга биллэрин диэн хоруйдаатылар. Былырын бэс ыйыгар СР правительствота «Тыа сиригэр баар объектарга стандарт структуратын киллэри» диэн уураах таһаарытын, ол 2020 сылтан сағаланыхтааһын эттилэр. Оҕоһут ахсаана элбээтэһинэ — ситэтэ суох орто оскуола буолаһыт, ол кыаллыбатаһына — эһиги начальнай оскуола-саад буолуоххутун сөп диэн хоруйдаатылар. Бастаан улахан оскуола дьаарыстаналларын, онтон кыраларга тийэллэрин быһаардылар.

Искра олохтоохторун эмиэ аара суол айаһар арыгы маҕаһына тутулла турара долгутар, бу энэр нэһиликтэргэ кутталлаах буолсу диэн дыксинэллэр. Ол онугар запчасть маҕаһына буолуун диэтилэр. Үүт туттарыта тоҕо алтыннынан тохтуурун, саатар биер ый уһатыа этигит диэн санааларын эттилэр. Онуоха «Эрэл» ТХПК бэрэстэбиитэлэ алтынныга үүт аһыан, үүтү тутуу тохтуурун, үүт элбээ буоллар, салгы тутуо этибит диэн хоруйдаата. «Меркурий» программа кирибитэ ыраахаттары үөскэппитин, Искрага интернет олох мөл-

сүөһү ахсаанын эрэ ыйыгыттары астымматым, хас төрөөбүтүн, өлбүтүн тоҕо эппэтигит? Былырын от тийбэккэ, кыстык уустук этэ дии», - диэн санаатын эттэ. «Субсидия ылбыт бааһынай хаһаайыстыбалары хонтуруоллуугут дуо? Хоту улуустан хаан уларытарга убаһаны тийэн ағалыга улуус көмөлөһүөн сөп дуо?» - диэн ыйытта.

Отчуот бэрэстэбиитэллэрэ хотуттан саҕа сылгылары ағалы туһунан этиини былаанна киллэриэх буолдулар. Арыгы маҕаһынын туһунан Таастаахтар эмиэ утаралларын эттилэр, публичнай истии буолуоҕа диэн бэлиэтээтилэр. «Меркурий» программа бүтүн Россия үрдүнэн кириэн эрэрин, 2022 сылга диэри барыта цифровизацияга кириэхтээгин, сайдыбыт көстүүтэ, олохпут онкула буолар диэн быһаардылар. Улууска ынах ахсаана көбүрөөн иһэрин эттилэр. Ол от үүнүүтүтүн, хаачыстыбатын тутулуктааһын эттилэр, эдэр дьон ынахха чугаһаабатын ыйдылар. Тийбэт оту чугас улуустартан ағалтарыахтааһынын, Ч у р а п ч ы т т а н с е н а ж кэлиэхтээгин иһитиннэрдилэр.

Өртөөһүн туһунан сиһи-

льгота көрүллэр дуо?» - диэн ыйытылар. Инбэлииттэргэ льгота көрүллэрин эттилэр.

Суһал көмө сулууспатыгар иһэ ыалдыбыт киһи туһунан тыллаабыттарга, сибээс мөлтөх буолан, сиһэ ыалдыбыт диэн өйдөөбүттэр уонна көмө кэлбэтэхтэрин эттилэр. Сибээһи тупсары хайаан да түргэнник быһаарылларыгар көрдөстүлэр уонна манна уу боппуруоһа сытытык турарын боротокулга киллэттэрдилэр. Тис бырааһыгар суруттары эмиэ интернетинэн оноруллар искараларга табыгаһа суоһун ыйдылар. Олохтоох фельдшер эрдэ сайаапка биэрэн, нэдиэлэҕэ икки аға саастаах дьону ытыган сөп диэн хоруйу туттулар.

Искрага учууталлар олохсуйбаттар, көһүү элбэх, олох дьаһах биер кэм турарын эттилэр. Манна маҕаһынын да суох эбит. Дьон үкэс оғолорун атын сиргэ үөрэттэрэллэр, баанньык суох.

Оскуоланы кытта сыста тутулуубут спортзаллара сөрүүнүн эттилэр. Нэһилик баһылыга улуус дьаһалтатыгар маһтанна, үлэлэрин бары «биһирибит» диэн сыаналаатылар.

Бэлиэтэннэ К. ДЬАКОНОВА

(Иннин 1 стр. көр)

ТҮБҮКТЭР УОННА ТҮМҮКТЭР (СР правительствотын 2018 с. үлэтин отчуотуттан)

2018 сыл культура эйгэтигэр биллиилээх государственнай, общественной деятелэ, уһулуччулаах лидерэ Былатан Ойуунускай төрөөбүтэ 125 сылын саха нуруота киэн далааһыннаахтык бэлиэтээтэ. Москватаабы нуруоттар икки ардыларынаабы киинэ 40-с фестивалга режиссер Эдуард Новиков «Тойон-кыыл» уус-уран киинэтэ фестивалга «Золотой Георгий» сүрүн бириини ылбыта. 17 муниципальной тэриллигэ 27 кулууп өрөмүөннэнэ, 5 модельнай библиотека тэрилиннэ, оҕо искусствотын 5 оскуолата анал оборудованиенан хааччылынна. «Мин Сахам сирэ XXI үйүбэ» үтүө дьыала өрөспүүбүлүкэтээҕи хамсааһыннын сүннүнэн культура 24 объектин тутуу ытыллыбыта, олортон 10 үлэбэ кирирдэ. Россия Федерациятын Бырабыыталыстыбатын саппаас фондатын суотугар 2018 сыллаабы халаан уутуттан эмсэҕэлээбит культура 7 объектин чөлгө түһэрэр үлэбэ үп көрүлүннэ.

2018 сылга төгүрүк сыл массыына суолунан хааччылыбыт (Россия транспортын биир кэлим ситимигэр быһаччы тахсар кыахтаах) нэһилиэнньэ ирээтэ 20,9% улаатта (2017 сылга – 12,1%). Бу көрдөрүү Бэрдигэстээххэ диэри «Бүлүү» федеральной султалаах массыына суолун 30 км тутуу түмүгэр ситиһилиннэ. Ону тэнэ 50 км усталаах регионнаабы султалаах массыына суола үлэбэ киллэрилиннэ.

2018 сылга уопсайа 530,8 тыһ. кв. м иэннээх олоорор дьэ үлэбэ кирирэн, былаан 102,1% туолла. Бу сүрүннээн бөдөн тутуулааччылар гражданны олоорор дьэни тутууга кытыннарыбыларын түмүгэр ситиһилиннэ. 325,3 тыһ. кв. м иэннээх элбэх кыбартыы-ралаах олоорор дьэилэр, 205,5 тыһ. кв. м иэннээх чааһынай дьэилэр тутулан үлэбэ кирирдилэр. Олоорор дьэилэрин усулуобуйатын тупсарга чэпчэтинэн туһанар бырааптаах 1100-тэн тахса киһи судаарыстыба көмөтүнэн туһанна.

425 эдэр ыал олоорор дьэ туттарга эбэтэр атыылаһарга туһуламмыт федеральной уонна өрөспүүбүлүкэтээҕи социальнай төлөбүрүнэн туһанна. 500-тэн тахса тулааһа уонна төрөппүт көрүүтэ-истигитэ суох хаалбыт оҕо олоорор дьэинэн хааччылынна. 2019 сылга 600-тэн тахса тулааһа оҕо олоорор дьэинэн хааччыллара былаанналар. Ону ситиһэргэ өрөспүүбүлүкэ государственнай бюджеттыгар өтөрүнэн көрүлүбэтэх элбэх үп – 1 306,3 мөл. солкуобай көрүлүннэ.

Федеральной сокуоннарын олохтоммут кэккэ категориялаах 134 ыал федеральной уонна өрөспүүбүлүкэтээҕи үп суотугар уонна олоорор дьэ госуударственнай сертификатын көмөтүнэн олоорор дьэтин тупсарда. Элбэх оҕо-лоох 10 ыал бюджет үбүн суотугар олоорор дьэни атыыласта, ол иһигэр 10 уонна онтон элбэх оҕолоох 1 ыал, 5 уонна онтон элбэх оҕолоох 9 ыал.

Тыа сирин бигэтик сайыннары дьаһалларын олоххо киллэри чэрчитинэн тыа сиригэр олоорор 387 гражданын, ол иһигэр 263 эдэр ыал уонна эдэр специалист олоорор усу-

луобуйатын тупсарда.

2018 сылга үп бары источниктарыттан үбүлэнэн 54 социальной объект тутулуна, ол иһигэр 2 135 миэстэлээх 10 оскуола (ол иһигэр 900 миэстэлээх 2 оскуола государственнай-чааһынай партнерство чэрчитинэн), 2 156 миэстэлээх 23 оҕо саада (ол иһигэр 893 миэстэлээх 4 оҕо саада государственнай-чааһынай партнерство чэрчитинэн), орто профессиональной үөрэх 1, эбии үөрэх 2, доруобуйа харыстабылын 2, культура 10, спорт 5, социальной хааччыыны 1 объекта үлэбэ кирирдилэр.

Коммунальной комплексы эйгэтин сыһыа тупсарыбыт. Ол курдук Дьокуускайга сууккаҕа 110 тыһ. куб. м ууну ыраастыыр тутууну уонна водозабору үлэлэттибит. Кииннээн ититэр ситимгэ 1 432 дьэи холбоно, ол иһигэр ордук элбэх дьэи Чурапчы, Таатта, Амма, Уус Алдан, Верхоянскэй уллуустарыгар холбоно. 2019 сылга Табаҕа, Нам, Ньурба сэлиэннэ-элэригэр канализацияны ыраастыыр үстэн итэбэ суох объекты тутууну үлэни саҕалаахпыт. Мань таһынан Нерюнгри куорат канализацияны ыраастыыр хаһаайыстыбатын тиһигин саҕардар үлэ былаанналар.

26,5 км усталаах гаас турбата тардылынна, ол иһигэр 16,0 км магистральнай гаас турбата уонна 10,5 км бөһүөлөк иһинээҕи ситимэ. 730 олоорор дьэиээ гаас кирирдэ. 2019 сыл бүтүүтүгэр «Сибир күүһэ» гаас магистральнай турбатын үлэбэ киллэриэхпит. Ол түмүгэр Ленскэй, Өлүөхүмэ, Алдан уонна Нерюнгри оройуоннарыгар гаас ситимэ тардыллыаҕа.

2018 сылга кытаанах коммунальной тобохтору харайыы саҕа тиһигэр көстүбүт. Саҕа өгө коммунальной өгөбө сыһыарылынна уонна бу сыл тохсунньу 1 күнүттэн төлөбүрө киһи ахсаанынан аабыллыаҕа.

Саха Өрөспүүбүлүкэтин нэһилиэнньэтин 99,3% хабар 512 нэһилиэнньэлээх пуунга интернет ситимэ кирирдэ. «Бүлүү экспресс» уонна «Кэбэйи экспресс» сибээс волоконнай-оптической линиятын тутуу курдук инфраструктура бөдөн бырайыактара олоххо кирирдилэр. Сибээс волоконнай-оптической линията өрөспүүбүлүкэ нэһилиэнньэтин 79,14% хабар 157 нэһилиэнньэлээх пуунга кирирдэ. Балыһалары Интернет ситимигэр холбоонун бырайыагар олобуран «Ростелеком» хампаанна доруобуйа харыстабылын бары тэрилтэлэрин (222 тэрилтэни) сибээс түргэн канаалыгар холбоото.

Судаарыстыба өгөтүн электроннай көрүнүнэн ылар дьон ахсаана элбээн иһэр. Маҕнайгы кылааска кириргэ сыл ахсын 7 000 кэригэ оҕо суруттарар. Дьокуускай куорат оскуолаларыгар 2018 сылга 5 220 электроннай сайыбылаанна кирирдэ.

Быраабы көмүскүүр эйгэбэ бүтэник 5 сылга буруйу оноруу регистрацияламмыт ахсаана уруккутун курдук кыччаан иһэрэ бэлиэтэнэр. 2018 сылга бу көрдөрүү 3,7%

намтаата (Уһук Илинги федеральной уокурукка – 6,5%, Россия үрдүнэн – 3,3%). 100 тыһыынча нэһилиэнньэбэ 1 237 буруйу оноруу, ол иһигэр 263 ыар уонна ураты ыар буруйу оноруу бэлиэтэннэ.

Тыа хаһаайыстыбатын баалабай бордуюксуйатын онорон таһаарыыга 2010 сылтан бэттэх түһүү бэлиэтэммит буоллабына, кэнники икки сыл көрдөрүү субуруччу үрдээбитэ бэлиэтэннэ. 2018 сыл түмүгүнэн тыа хаһаайыстыбатын бордуюксуйатын кээмэйэ 26,4 млрд солкуобайга тэннээрэ күүтүллэр.

2018 сылга күн-дьыл турган биэрэн, ыһыы үлэтэ 47,3 тыһ. га иэннээх сиргэ ытылынна. Бу 2006 сылтан бэттэх кэнники 13 сылга бастык көрдөрүү буолар. 2017 сылы кытта тэннээтэххэ, бурдук үүнүүтэ 1,6 төгүл улаатта. Хортуппуй үүнүүтэ 9,7% үрдээн, барыта 82,9 тыһ. тонна, оҕуруот аһа 11,6% улааттан, барыта 30,8 тыһ. тонна хомулунна. 468 тыһ. тонна от оттонно. Сүөһү эбии аһылыгын бэлэмнээһин кээмэйэ улаатта. Ол курдук 27,9 тыһ. тонна сиилэс (34% улаатта), 15,4 тыһыынча тонна сенаж (1,8 төгүл элбэх) бэлэмнэннэ. 848 км күрүө, 15 сиилэс траншеята тутулуна, 4 719 га иэннээх бырабыллыбыт бааһына сирэ сөргүтүлүннэ, 136 тыа хаһаайыстыбатын техниката атыылаһылынна.

2018 сылга туһаттан тахсыбыт 3,5 тыһ. га иэннээх сир сөргүтүлүннэ. Уопсайа 4 мелиоративнай тиһиккэ уонна гидротехническэй тутууга хапытаалынай өрөмүөн үлэтэ ытылынна. 2017/2018 сс. ыарахан кыстыкка сүөһү ахсаана 2,5% кыччаан, 2019 сыл тохсунньу 1 күнүнээҕи туругуна 183,3 тыһ. төбө аабылынна. Сылгы ахсаана 3% кыччаан барыта 178,6 тыһ. тэннэстэ.

Сүөһү иитэр хаһаайыстыбалар үптэрин туругун чөбүдигирдэр программа олоххо кирирэр. 4 сыл устата сүөһү иитэр 60 хаһаайыстыба ити программа кытынна,

ол иһигэр 15 бааһынай хаһаайыстыба. Горнай, Нам, Ньурба уллуустарыгар үтү астыыр 3 сыах үлэбэ кирирдэ. Хангалас улууһугар оҕуруот аһын үүннэрэр хаһаайыстыбаларга 8 улахан кыамталаах техника атыылаһылынна. 19 оройуонга саҕа саҕалары 81 фермергэ гранынан уопсайа 174 мөл. солкуобайдаах өйбүл онорулунна.

Саха сиригэр тыа хаһаайыстыбатын бигэтик сайыннары уонна көдүүһүн үрдэтэр инниттэн Ил Дархан стратегической хайысхалары чопчулуур Ыйаабынан үтү уонна үрүн аһы 61%-на, эти уонна эт аһы 30%-на, хортуппуйу 66%-на, оҕуруот аһын 51%-на уонна сыммыгы ылыныы 65%-на диэри тиздихтээхпит.

Олохтоох табаары онорон таһаарыыны уонна өгөнү онорууну сайыннары инниттэн, 2018 сылга тыа хаһаайыстыбатыгар, онорон таһаарар уонна өгөнү онорор, таҕастыыр производствоты эйгэтигэр 116 бырайыагы олоххо киллэрэн, уопсайа 28 оройуонга 841 үлэ миэстэтэ тэрилиннэ (2017 сылга 90 бырайыак этэ). 2018 сыл түмүгү-

нэн «Саха сиригэр онорулунна» диэн бренд бэлиэтинэн 35 тэрилтэ 140 олохтоох бордуюксуйата табыста.

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Урбаан эйгэтин сайыннары фондатыттан дьоҕус уонна орто урбаан 11 субъектар 40,65 мөл. солкуобай харчынан өйбүл көрүлүннэ.

2019 сылга Саха Өрөспүүбүлүкэтэ Россия Тыа хаһаайыстыбатын министризистэтин «Фермердэри уонна тыа сирин кооперациятын сайдытыгар олохтоммут тиһиги тэрийи» уонна «Агропромышленной комплекс бордуюксуйатын таска таһаарыы» бырайыактарын олоххо киллэригэ кыттыаҕа. 6 сыл устатыгар 336 саҕа үлэ миэстэтин таһааран, ону тэнэ 3 432 потребительской кооператив чилиэннэрин кыттыһыннаран, уопсайа 248 бааһынай (фермер) хаһаайыстыбаны уонна потребительской кооперативы тэрийиитэ Саха сирэ федеральной киинтэн 1 млрд солкуобай көрүлүлэрин ситиһэри былааннары.

2018 сыл ахсыннытыгар Уһук Илингэ маҕнайгы «IT-парк» үрдүк технологиялар пааркалаа аһылынна. Бу IT-паарка саҕа сайдан эрэр IT-хампаанналарыгар уонна стартап эйгэтигэр сөптөөх усулуобуйаны хааччылаахтаах. IT-кииннэр Сунтаарга уонна Аллараа Бэстээххэ тэрилиннилэр. 2019 сылга IT-кииннэр Ньурба, Орто Халыма куораттарыгар уонна Намна арыллыахтара.

2018 сылга төлөбүрдээх туризм 649,1 мөл. солкуобай суумалаах өгөнү онордо, 200 тыһ. турист сырытта. Сыллата турист ахсаана 2%-тан кырата суох үрдүүр. «Тымныы Полюна» фестиваль, «Туймаада ыһыаҕа» национальной бырааһыннык уонна «Саха сирин амтана» гастрономической фестиваль Национальной халандар бастык тэрэһининэн буоллулар.

2018 сылга Саха Өрөспүүбүлүкэтэ Россия Федерациятыттан 13 государственной программатыгар уонна 5 тус сыаллаах федеральной программата кытынна. Былаас федеральной уорганнарын кытта кыттыһан үбүлүүргэ 7,1 млрд солкуобай суумаҕа 50 Сөбүлэһии түһэрилиннэ. Федеральной бюджеттэн 27,5 млрд солкуобай тардылынна, бу 2017 сыл лимиттэн 10,3% элбэх (25,0 млрд солк.).

Федеральной сириэстибэ улахан анаара транспорт инфраструктуратын объектарыгар туһуланна (федеральной массыына суолларын хааччыларга уонна тутарга, аэропорттары саҕардан тутарга, Томмот-Дьокуускай пусковой комплексы тутарга), олоорор дьэинэн хааччыларга, Дьокуускайдаабы онкологической диспансеры (I учуаратын) тутууну түмүктүүргэ, итиэннэ оскуола тутуутугар, уонна дьааһыла-оҕо саадын бөлөхтөрүгэр анаан дьэини-уоту атыылаһарга уонна тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыыга туһуланна.

«Уһук Илинги гектар туһунан» Федеральной сокуон үһүс түһүмэтин олоххо киллэри сарданна. Федеральной

сокуону олоххо киллэри саҕаланыабыттан 7 597 дуоҕабар (киирбит сайаапка 36,1%), ол иһигэр Россия Федерациятын атын субъектарын олохтоохторун кытта 75 дуоҕабар түһэрилиннэ. Гражданныр көңүлү ылыыга олобуран туһаны маннык сүрүн көрүннэрин быһаардылар: сыһыалан уонна туризм, кэтэх дьэини-уоту тутуу, даача хаһаайыстыбата, кэтэх көмө хаһаайыстыба, тыа хаһаайыстыбата, булт уонна балыктааһын. Өрөспүүбүлүкэбэ «Саха сирин гектара» бырайыак олоххо кирирэр, бу чэрчитинэн 2018 сылга уопсайа 2 562 га уопсай иэннээх 617 сир учаастага бэрилиннэ.

2019 сыл Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр Сомоволоһуу сылынан биллэрилиннэ.

2019 СЫЛГА ТУТААХ СОРУКТАР

2019 сылга регионнаабы баалабай бордуюкка 3,5%-тан итэбэ суох үүнэрин хааччыыны;

Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр дьадайыы таһымын 2019 сыл түмүгүнэн 18,2% диэри аччатты;

2035 сылга диэри кэскили көрөн туран 2025 сылга диэри Уһук Илинни сайыннары национальной программатын торумнааһынна кыттыы;

Өлүөнэ өрүхү туоруур муостаны, Дьокуускай куоракка өрөспүүбүлүкэтээҕи онкологической диспансеры уонна өрөспүүбүлүкэтээҕи кардиологической диспансеры, «Кыһыл Сыыр-84 км» учаастагар гаас ситимин III магистральнай утаһын тутууну үбүлээһини федеральной программаларга киллэри;

регионнаабы султалаах 100 километртан кырата суох усталаах суолу, Дьокуускай куораттаабы 20 км усталаах уулусса-суол тиһигин тутуу уонна өрөмүөннээһин;

Томмот-Дьокуускай учаастагар Аллараа Бэстээх тимир суол станциятыттан пассажирдары уонна таһаары чэпчэки тарыбынан тиһигин биспакка тизийини саҕалааһын;

промышленность тэрилтэлэригэр өрөспүүбүлүкэ сиригэр-уотугар олохсуйан олоорор 5 тыһыынчаттан итэбэ суох киһини, ол иһигэр 1,5 тыһыынча ыччатты, 1,0 тыһыынча тыа сирин олохтообун үлэбэ ылыы;

өрөспүүбүлүкэ оройуоннарыгар 5-тэн итэбэ суох IT-кииннэри арыыны;

бөдөн объектары үлэбэ киллэри: «Сибир күүһэ» гаас магистральнай утаһын үлэлэти, «Сахатранснефтегаз» акциялаах уопастыба Дьокуускайдаабы гааһы таҕастыыр собуотун саҕарды; Жатайдаабы суудунаны тутар үрдүк технологиялаах собуоту тутууну саҕалааһын;

уопсайа 542 тыһ. кв. миэтэрэттэн итэбэ суох иэннээх олоорор дьэини-уоту үлэбэ киллэри, 63-тэн аһыаҕа суох объекты, ол иһигэр уопсай үөрэх 2 345 миэстэлээх 10 объектын, оскуола инни-нээбэ үөрэх 3 399 миэстэлээх 23 объектын, 1 интернаты, 18 культура объектын, 8 спорт объектын, 1 социальной хааччыыны объектын, 2 доруобуйа харыстабылын объектын үлэбэ киллэри;

Саха АССР тэриллибитэ 100 сылын бэлиэтир сүрүн тэрэһиннэр былааннарын федеральной таһымна бигэр-гэттири.

БЭРЭЭДЭК БЭЙЭБИТИПТЭН ТУТУЛУКТААХ

Россия Ис дьыалаҕа министерствотун Намнааҕы отделын 2018 сыллааҕы үлэтин-хамнаһын түмүктүүр отчуот буолан ааста. Отчуоту Нам отделын начальнига, полиция подполковнига И.М. Емельянов иилээн-саҕалаан ыытта. Тэрээһингэ „Нам улууһа“ МТ баһылыгын бастакы солбуйааччы Н.А. Соловьев, Нам оройуонун прокурорун солбуйааччыта, 1-кы кылаастаах юрист Дь.Н. Максимов, Намнааҕы силиэстийэлиир отдел салайааччыта, юстиция капитана А.И. Птицын, Нам оройуоннааҕы суудун администратора, государственнай гражданскай сулуоспа советнига Д.А. Зырянов кыттыны ылылар.

Саха республикатын Ис дьыалаҕа министерствотун 2014 сыл олунньу 26 күнүнээҕи 54-с №-дээх бирикээһинэн, үлэ таһаарытын көрдөрүүгэ 34 территориальной отделтан уопсай түмүгүнэн, 2018 сылга Намнааҕы ис дьыала отделын үлэтин таһыма 73,73 %-на (2017 с. - 60,68%) тэҥнэһэн бастакы миэстэҕэ тахсыбытын бэлиэтээтилэр.

2018 сылга 12 ый түмүгүнэн ис дьыала отделыгар буруйу онорууга, административнай сокуону кэһигэ, быһылаанна – уопсайа 2853 (2017 с. - 2228) сайабылыанна (иһитиннэри) регистрацияламмыт. Манна кэстөрүнэн быһылааны иһитиннэри учуотун кинигэтигэр үрдээһин тахсыбыт. Ол курдук, оройуоннааҕы до-руобуйа харыстабылыттан 1058(2017 с. - 532) 99 %-нан үрдээбит, силиэстийэттэн 251 (2017 с. - 184) 36,4 % үрдээбит, уонна гражданнартан иһитиннэри кирири 4,8 % элбээбит.

Буруй оноруутун көрүн-нэринэн ылан көрөххө:

- атын сирэй бас билэр байын-дуолун утары 83 буруй (2017 с. - 92);

- киһи олоҕун уонна до-руобуйатын утары 32 буруй (2017 с. - 34);

- суолга сэрэхтээх буолуу-га уонна транспорту туһаныы-га утары 30буруй (2017 с. - 16);

- киһи олоҕор кутталла-ах уонна общественной сиэ-ри-майгыны утары 23 буруй (2017 с. - 24);

- сааны-саадаҕы сокуон-найа суох эргинигэ 9 буруй (2017 с. - 8);

- дьон конституционнай быраабын уонна көңүлүн ута-ры 8 буруй (2017 с. - 5);

- экологическай хабаан-наах 6 буруй (2017 с. - 3);

- салайыы бэрээдэгин ута-ры 5 буруй (2017 с. - 2);

- сокуоннай сааһын ситэ илик оҕолоох төрөппүт али-менын 3 киһи төлөөбөтөх;

- малы-салы уоран ылан баран атыылааһын 2 буруй (2017 с. - 1);

- половой өттүнэн тыы-тыллыбат буолууну утары 1 буруй;

- дьыалаҕы быһыы – 1.

Улууска 21 нэһилиэнньэ-лээх пуун баарыттан саамай элбэх буруй, улуус киинигэр – Нам селотугар регистра-цияламмыт. Ол курдук, уоп-сай улуус үрдүнэн буруйу онорууттан Нам селота 53,1 %-ны (2017 с. - 49,5%) ылар, 2018 сылга буруйу оноруу 17,4 %-нан элбээбит (2017 с. - 92, 2018 с. - 108). Ол гынан ба-ран, 108 буруйу онорууга 2017 сылга онгоһуллубут 47 буруй

НЭҢИЛИЭКТЭРИНЭН 2016-2018 СС.БУРУЙУ ОҢОРУУНУ ТЭҢНЭЭН КӨРДӨХХӨ МАННЫК:

Нэһилиэнньэлээх пууннар	2016	2017	2018	эбилли/түһүү %
Нам	111	92	108	+17,4
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	2	3	2	
Хамаҕатта	20	6	21	+250
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	1	0	5	
1-Хомустаах	13	27	14	-48,1
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	2	7	5	
Хатырык	5	7	6	-14,2
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	1	1	1	
Аппааны	12	7	8	+14,2
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	0	2	3	
Граф Биэрэгэ	5	10	5	-50
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	0	1	1	
Кыһыл Дэриэбинэ	1	1	0	-100
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	0	0	0	
Модут	5	5	9	+80
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	2	2	2	
Үөдэй	3	4	4	-
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	1	2	3	
Партизан	16	10	7	-30
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	1	4	2	
Никольскай	3	2	3	+50
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	0	0	1	
2-Хомустаах	5	3	4	+33,3
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	0	0	1	
Бөтүг	6	2	4	+100
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	0	1	1	
Түбэ	5	2	0	-100
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	2	0	0	
Маймаҕа	0	1	0	-100
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	0	0	0	
Көбөкөн	0	4	0	-100
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	0	1	0	
Арбын	0	0	1	+100
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	0	0	0	
Искра	5	0	1	+100
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	3	0	0	
Тастаах	3	1	1	-
Ол иһиттэн нэх. таһыгар	1	1	1	
Салбан	0	0	1	+100
Фрунзе	2	0	0	-
Нам оройуонун тас өттүгэр	4	2	0	-
Нам оройуона	-	-	6	-

дьыалатын ахсаана киірэ сылдьар. Онон фактической көрдөрүүнэн 94 буруйу оноруу бэлиэтэммит.

2018 сыллаахха 23 (2017 с. - 21) наркотигы кытта сибээстээх буруйу оноруу тахсыбыт. Сокуоннайа суох наркотигынан эргинигэ холоубунай дьыала көбүтүллэн 4 кг 178 гр наркотическай сирриэстибэни туппуттар. „МАК – 2018“ оперативнай-профилактической операция икки түһүмэһинэн ытыллыбыт. Ол чэрчитинэн 4,5 га сиргэ көлөппүнэ үүнэрэ быһаарыллан, 3,3 т көлөппүнэни суох онорбуттар. Наркотигы кытта сибээстээх 10 холоубунай дьыала силиэстийэлэнэн суукка утаарыллыбыт, 5 дьыала силиэстийэлиир үлэҕэ сылдьар. Быраас анааһына суох уонна сокуоннайа суохтук наркотигы туһаныыга уопсайа 53 административнай бородокуол толоруллубут.

Ааспыт сыл уон икки ый түмүгүнэн 57 (2017 с. - 72) суол-транспорт быһылаана тахсыбыт. Онтон 15-һэ (2017 с. - 14) киһи эчэйиилээх, ол түмүгэр 2 киһи олоҕо быстыбыт, 17 киһи араас эчэйиини ылбыт. ГИБДД салаатынан профилактической уонна суолга сырыны көрүү түмүгүнэн 4324 (2017 с. - 4569) киһи административнай эппиэтинэскэ тардыллыбыт. Административнай буруйунан транспорту ытыгар быраабын быстаран баран, суолга сырыы быраабылатын тутуспака 26 (2017 с. - 15) киһи тутуллубут. Мантан 25 холоубунай дьыала силиэстийэлэнэн суутка, 1 дьыала бастаангы силиэстийэҕэ утаарыллыбыт.

Сокуоннай сааһын ситэ илик 8 оҕо 10 түбэлтэҕэ 6 холоубунай дьыала силиэстийэлэммит, ол иһиттэн 4 оҕо сыһыаннаах 5 түбэлтэҕэ 5 учуотунай холоубунай дьыала. Мантан көрдөххө сааһын ситэ илик оҕолор буруйу оноруулар 2017 сылтан 70,6 %-нан аҕыйабыт (17-тэн 5-кэ диэри; 4 – уоруу, 1 – соруйан до-руобуйаны эчэти). 4 оҕоттон биир оҕо сокуоннай сааһын туола илик оҕолор дьыалаларын учуотугар турар эбит.

Итирдэр утаҕы иһэн баран буруйу оноруу 5,6 %-нан элбээбит, ол курдук 2017 с. - 90, 2018 с. - 95. Ол иһиттэн ыарахан уонна ордук ыарахан көрүннээх буруйу оноруу 18,8 %-нан үрдээбит. Статистика дааннайынан хас иккис буруй итирик туруктаах, эбэтэр бииргэ арыгы иһи кэнниттэн буолар эбит. Сокуоннайа суох итирдэр утаҕы атыылааһын-на 4 административнай буруйу кэһи тахсыбыт. Дьыала суукка көрүллүбүт.

2018 сыллаахха холоубунай дьыаланы силиэстийэлэһин 2017 сылтан 0,6 %-н үрдээбит (2017 с. - 162, 2018 с. - 163). Ыарахан уонна ордук ыарахан көрүннээх буруйу арыыы 43 (2017 с. - 41), кыра көрүннээх буруйу арыыы 90 (2017 с. - 69), орто көрүннээх буруйу арыыы 30 (2017 с. - 52).

2018 сыл түмүгүн мантан көрдөххө, хас сыл аайы холоубунай буруйу оноруу халбанныы турар эбит. 2017 сылтан 2018 сылга буруйу оноруу аҕыйабыта түбүктээх, сыралаах үлэ түмүгэ буолар.

С. АРГУНОВ

«Эн аах, таптаа бу дьикти поэзияны, киир, сырыт Таллан Бүрэ саарыстыбатыгар. Манна барыта үрдүк үрүттээх, сырдык сыдыайыылаах, үчүгэй өрүттээх. Бу саарыстыбаттан эн санаан сырдаан, өйүн үрдээн, сүрээҥин тэбиити эрчимирэн тахсыан...»

Семен Данилов

Айар талаанынан да, киһи, патриот, учуутал, салайааччы быһыытынан да чулуу убайбыт, Саха биллиилээх поэт, ССРС суруйааччыларын сойууһун чилиэнэ, Саха АССР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, «Бочуот знага» уордун кавалера Ефрем Степанович Сивцев – Таллан Бүрэ төрөөбүтэ 110 сыла быйыл тохсунньуга туолла.

Кини сүдүтүн, айар дьоһура уратытын, төрөөбүтү ийэ дойдутугар мугура суох бэринилээҥин, саха литературнай тыла-өһө сайдытыгар, кэнгээһинигэр, байыытыгар дьаныардаахтык үлэлээбит, тыл ойуулуур-оһуордуур кыабын кэнгэтиспит, туспа суоллаах-истээх, баһырхай таһымнаах, дьикти айылгылаах поэт буоларын бүтүтүн билинэр суруйааччыларбыт, хоһоонньуттарбыт тоһоолоон бэлиэтиллэрэ, бэлиэтиллэр.

Ефрем Степанович бар дьонун, норуотун баай батталыттан, атаҕастабылыттан босхолуур, саргылаах көңүл олохторун түстүүр аналлаах Сэбиэскэй былааһы олохтоһунна, көмүскээһингэ, комсомолу тэрийиингэ, сана олоҕу тутууга, ыччаты иитиингэ, үөрэтиингэ бастын дьоннорбут инники кэккэлэригэр сылдьан туохтан да чабылбакка, толлубакка, сырдык өйө, ыраас сүрүбэ тугу этэллэринэн, бэйэтэ эппитини «дьон туһун ыраастык уонна үрдүктүк санаан норуотун, дойдутун иһин олоҕун хардата суох аныыр» бигэ санаанан үлэлээбитэ-хамсаабыта, айбыта-туһуута.

Соторутаабыта, тохсунньу 25 күнүгэр Дьокуускайга, СР национальнай библиотекатыгар бу киэн туттар биир дойдулаахпыт, биллиилээх поэт, учуутал, коммунист, буйуун Е.С. Сивцев – Таллан Бүрэ төрөөбүтэ 110 сылыгар аналлаах «Дойдум иһин, норуотум иһин олохпун хардата суох аныам» диэн дьонун тэрээһин икки түһүмэхтээх ытытылына.

Күн бастакы анарыгар Таллан Бүрэ олоҕор, айар үлэтигэр анаммыт научнай-практическай конференция буолла. Бу тэрээһини СР нарднай поэт, ССРС суруйааччыларын сойууһун чилиэнэ, РФ уонна СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, Саха сириин суруйааччыларын сойууһун бэрэссэдээтэлэ Н.И. Харлампьева салайан (модератордан) ыытта.

Конференцияҕа тоҕус дакылааты иһиттибит. Наталья Ивановна дакылаат онорбуттарга махтанан, үрдүк сыанабылы биэрэн туран сертификаттары туттарда.

Дакылааттары онордулар: «Поэттар поэттара» П.Н. Харитонов – Ойуку (СР суруйааччыларын сойууһун чилиэнэ, П.А. Ойуунускай аатынан Гос. Бириэмийэ лауреата); «М.Н. Харитонов – Таллан Бүрэ таптала, музата» – З.К. Башарина (ф.н.д.,

ХОҢУУН ДЬОННОР ХОҢООНЬУТТАРА

ХИФУ профессора); «Чабылдан уонна Таллан Бүрэ истин дойдутулар» – Л.Т. Сабарайкина (п.н.к., СР суруйааччыларын сойууһун чилиэнэ, суруналыыс); «Таллан Бүрэ «Уолан Эрилик» поэматын текстологията» – Л.П. Григорьева (ф.н.к., ХИФУ доцена); «Таллан Бүрэ поэмаларын тиэмэ өтгүнэн уратылары» – М.Д. Новгородова (Х-А, учуутал); «Е.С. Сивцев – Таллан Бүрэ – гражданин, учуутал, суруйааччы» – М.М. Осипова (Бөтүн орто оскуолатын учуутала); «Таллан Бүрэ айымньыларыгар сана тыллар» – А.М. Попова (Намнааҕы гимназия учуутала); «Поэт Таллан Бүрэ төрөөбүт түөлбөтин кэрэ, бэлиэ миэстэлэрэ» – В.С. Колесова (библиотекарь); «Таллан Бүрэ уонна гражданскай сэрии» – М.Д. Уваровская (библиотекарь).

Бу конференцияҕа республикабыт, улууспут суруйааччылары, устудьуоннар, куоракка олорор биир дойдулаахтарбыт, поэт уруу-хаан дьоно кыттыыны ылылар.

Күн иккис анарыгар ытыктыыр киһибит Е.С. Сивцев – Таллан Бүрэ күн сириин көрбүтэ 110 сылын туолбутун бэлиэтиир үөрүүлээх тэрээһингэ Намтан, Бөтүнтэн,

Дьокуускайтан элбэх киһи сырытта.

Бу күн П.А. Ойуунускай аатынан литературнай музейга уонна национальнай библиотекаҕа киэн ис хоһоонноох, сонун экспонаттардаах быстапкалар тэриллэн дьон болҕомтотун тартылар.

Үөрүүлээх түһүмэх ХИФУ «Сэргэлээх уоттара» литературнай куруһуок чилиэннэрэ Таллан Бүрэ айымньыларынан литературнай дьүһүйүүнү туруорууларынан уонна Марк Жирков аатынан Дьокуускайдаагы музыкальнай колледж нарднай инструменнардын оркестрын доһууолунан (сал. И.Г. Федотов) СР культуратын туйгуна Бөтүн, Нам улууһун Бочуоттаах олохтооҕо В.Г. Емельянов айбыт музыкатыгар «Түүнү сибэки» (Таллан Бүрэ), «Ий-эбэр» (Иван Гоголев), «Алгыс» (Василий Сивцев), «Түүр омук түмсүүтэ» (Турсунай Орозбаева), «Өлүөнэ» (Таллан Бүрэ) диэн ырыалары биир дойдулаахтарбыт, биллиилээх ырыаһыттарбыт, СР үтүөлээх артыыстара Анастасия Мухина, Александр Емельянов бэлэх уунан ыллааһыннарынан саҕаланна.

Эбэрдэ, ахтыы, сүдү киһи-битигэр сүгүрүйэр, махтанар истин тылы-өһү улууспут баһылыга Юрий Слепцов, Бөтүн баһылыга Михаил Макаров, улуус депутаттарын сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Иван Попов, Бөтүн оскуолатын директора Роман Заровняев, ХИФУ медицинскэй институтун профессора К.Г. Башарин, «Нам» түмсүү салайааччыта Г.Г. Местников у.о.д. этилэр.

Салгыы быйылгы үбүлүйдээх сылы көрсө Таллан Бүрэ «Уолан Эрилик» диэн ааттаах сана кинигэтэ күн сириин көрбүтүн сүрэхтээһин тэрээһинэ буолла.

Мустубут дьонно сана кинигэни Н.М. Рыкунов аатынан Намнааҕы киин библиотека кыраайы үөрэтэр салаатын библиотекара Р.Н. Дьяконова билиһиннэрдэ, библиографическай ырытыы онордо. Бэйэлэрин санааларын үлэһиннилэр: поэтесса Н.И. Харлампьева; кинигэ редактора, поэт, прозаик, кириитик Н.Е. Винокуров – Урсун; поэт, прозаик, кириитик П.Н. Харитонов – Ойуку; поэт, прозаик, кириитик С.А. Попов – Тумат; «Отуу уота» литературнай түмсүү чилиэннэрэ у.о.д.

Бөтүн нэһиликтэрин Бочуоттаах граждана, үөрэх мецената, буйун-интернационалист Тит Ефремович Сивцев Талланнар ааттарыттан бар дьонноругар махталы биллэрэн тыл эттэ, үтүө киһи олоҕун салгыыр ыччаттарын биллэрдэ.

Поэт уола, СР үөрэҕириитин туйгуна, РФ суруйааччыларын сойууһун чилиэнэ, Саха сириин суруйааччыларын сойууһун бэрэссэдээтэлин солбуйааччы Степан Ефремович Сивцев аҕаларын аатынан анал стипендияны Бөтүн оскуолатын 10-с кылааһын туйгун үөрэнээччитигэр Вася Дьяконова туттарда. Бу стипендияны Е.С. Сивцев – Таллан Бүрэ оҕолоро, сиэннэрэ аҕаларын аатын үйэтитиингэ олохтообуттара. Стипендия 26-с төгүлүн туттарылар.

Өр сылларга Бөтүн орто оскуолатыгар директорунан үлэлээбит, РФ уопсай үөрэхтээһинин бочуоттаах үлэһитэ М.М. Осипова республикаҕа ытыллыбыт Е.С. Сивцев – Таллан Бүрэ айымньыларыгар уруһуй конкурсун түмүгүн иһитиннэрдэ. Бу конкурска 200-тэн таһа оҕо кыттыбыт. Бастын үлэлээх үс үөрэнээччи: Хамаҕататтан Леонтий Рожинга, Модуттан Нарыйаана Платонова, Бөтүнтэн Яна Миронова лауреат буолууну тоһулуур сертификаттар туттарылынылар.

Ефрем Степанович оҕолоро, сиэннэрэ үбүлүөйгө бэлэмнэниингэ, ытытыга көмөлөспүт дьонно махтанан туран сэмэй бэлэхтэри, сана тахсыбыт «Уолан Эрилик» диэн кинигэни туттардылар.

Бу үөрүүлээх тэрээһин ытытылар кэмигэр улууспут баһылыга Юрий Слепцов уонна СР суруйааччыларын сойууһун бэрэссэдээтэлэ Наталья Харлампьева өйөһөн, сүбэлэһэн биригэ үлэлиир туһунан сөбүлэһингэ илии баттаатылар.

И. ИВАНОВ

**ТИРИИ МЭЭЧИГИ
ӨРӨ ТУТТУЛАР**

Дьахталларга волейболга олон эрэ оонньоонунна

Тохсунньу 25-26 кк. Чурапчы сэлээннэтигэр доруобуйаларынан хааччахтаммыт дьон ортолоругар ороһоопотооҕу волейбол турнира ытылынна.

Барыта 184 спортсмен тоҕус хамаандаттан: Ньурбаттан, Үөһээ Бүлүүттэн, Тааттаттан, Мэнгэ Хаҥаластан, Амматтан, Уус Алдантаан, Намтаан уонна Чурапчытан мустан, волейбол икки көрүгэр: тирэнэр-хамсанар аппараттарын эчэппит (ПОДА) спортсменнарга - олон эрэ волейболга уонна классическай волейболга күрэхтэстилэр.

Бастакы күн булкаас саастаах классическай волейболга тыҥаһыннаах оонньуу кэнниттэн, хамаанданан 1-кы миэстэни Амма хамаандата ылла. 2-хи - Чурапчы бастакы хамаандата уонна 3-үс миэстэни - Нам хамаандалара үллэһиннилэр.

Тохсунньу 18-19 кк. Дьокуускайга “Модун” спорткомплекса СР төрүт оҕунан ытыыга федерация кубогар бастакы күрэхтэһии буолла. Онно Хамаатта нэһилиэгиттэн Петр Калачев уонна Ксюша Жиркова кыттыбыттар. Бу улахан күрэхтэһиигэ киирсибит Ксюшаттан интервью ыллым.

- Күрэхтэһиигэ хайдах кытынныгыт?

- Хамаандаҕа балаһыанньа быһыытынан 4 киһи киирэр: 2 эр киһи, 2 дьахтар. Биһиги улууспут хамаандатыгар Петр Калачев, Афанасий Дьячковская, Надежда Егорова уонна мин баарбыт. Барыта Дьокуускайтан уонна 14 улуустан 77 охчут кытына. Биридүүлээн түмүккэ Петр Калачев 46 очкону ылан эр дьоннорто бастаата. Хамаанданан Дьокуускай куорат хамаандатыттан 2 очконан хаалан 2-с миэстэ буоллубут, 3-с миэстэҕэ Горнай улууһа табыста. Биһигини тренербит Дмитрий Дандалович Дансаранов дьаркытыр.

- Бу спорт көрүгэр туох уратылааҕый?

- Оҕунан ытыы хас да көрүгүнээх. Классическайтан атына диэн, саха төрүт оҕунан ытыыга хайаан да сахалыы танас ирдэнилэр. Мишеннэрэ эмиэ атын: “куобахха” - 1, “куска” - 2, “тиингэ” - 3 очко аабыллар. Дьахталлар 20м, эр дьон 30м ыраахтан ыттыбыт. Бэйэн

1-кы миэстэни Нам хамаандата ылла. 2-с, 3-с миэстэлэри туһааннааһыннан Амма уонна Үөһээ Бүлүү хамаандалара үллэһиннилэр. Эр дьонго Амма, Үөһээ Бүлүү уонна Нам хамаандалара инники табыстылар.

Намнартан анал бириистэринэн: Тимофей Винокуров - “Бастың көмүскээччи”, Екатерина Андросова - “Бастың туруорааччы” уонна классическай волейболга “Бастың охсооччу” бириһинэн Василий Собакин наҕараадаланнылар.

**XXI “ХАҢАЛАС
ХАПСАҒАЙА”.**

Олунньу 1-3 кк. Покровскай куоракка “Хаҥалас хапсаҕайа” диэн “Хаҥалас орой-

хараххынан кыҥаан ытабын, оптиката суох. Кыраҕы харахтаах, кытаанах илиилээх буолуоххун наада.

- Оҕунан ытыыга хайдах кэлбиккиний, хаһаангыттан дьарыктанабын?

- Мин спорду уопсайынан сөбүлүүбүн. Орто кылаастарга сүүрүүнэн дьарыктаммытым. 6-7-с кылаастарга

уона” МТ аҕа баһылыгын, нэһиликтэр баһылыктарын бириһигэр уонна Саха АССР культуратын үтүөлээх үлэһитэ И.П. Кондратьев кэриэһигэр хапсаҕайга мунутуур кыайыылааҕы быһаарар республика турнира ытылынна. Барыта 15 улуустан 273 хапсаҕайдыт, итилэр истэригэр 63 Саха Республикатын спордун маастардара кыттылаах улахан күрэхтэһии буолан ааста.

Манна Нам улуһуттан спорт маастардара Александр Протопопов ветераннар ортолоругар 60 киилэҕэ 3-с миэстэни уонна Александр Румин 90-н үөһэ ыйааһын-

на 1-кы миэстэни ыллылар. Онтон Игорь Софронеев эрдьонго 90 киилэҕэ чемпион үрдүк аатын ылары ситистэ.

ОНТУОН

залга сырыттаһына оҕунан ыттаран көрбүтэ уонна дьарыктан диэн ыңгырыта. Онтон ыла киниэхэ эрчиллэбин. Ол сайын дьарыктанан Манчаары ооньууларыгар улуус хамаандатыгар киирэн кыттыбытым, 16 кыыстан 8-с миэстэ буолбугум. Онно намнар бу көрүгүнэ 3-с миэстэҕэ тиксиппит. Аҕабынан хос эһэм булчут, ийэбинэн эбэм охчут этилэр, онон ону удьуордуоххун сөп дириллэр. Билигин Аммаҕа буолуохтаах спортивнай ооньууларга бэлэмнэнэбит.

- Аны бэйэн уонна дьонун туһунан билиһинээр эр.

- Мин Хамаатта орто оскуолатыгар үөрэнэбин, быһыл оскуоланы бүтэрээри сылдыбын. Кылааспыттар тохсубут, кылааспыт салайааччыта - музыка учуутала Екатерина Александровна Заболоцкая. Аҕам Сергей Николаевич сварщик идэлээх, “Алмазы Анабара” вахтовай үлэҕэ сылдьар. Ийэм Ньургустаана Прокопьевна Дьокуускайга тубдиспансерга сизстэрэлиир. Убайым Жения - медколледж 3-с курсун студена.

Ксюша спорт сэдэх көрүгүнэн дьарыктанарын олоһор “Кытыл” түөлбэтин дыоно сэргээтилэр уонна оскуолатын бүтэрэн сөбүлүүр идэтин талан үөрэххэ киирэримгэр, спорка сана ситиһиилэри баҕараллар.

М.Г. ВИНОКУРОВА

**ХАБЫЛЫК, ХААМЫСКА
САҢАЛЫЫ КҮӨРЭЙДЭ**

Сахалыы остуол ооньуутун саҥа спортивнай сезонун аһар күрэхтэһии тохсунньу 26 күнүгэр Нам селотугар ветераннар балаҕаннарыгар буолан ааста. 7 нэһиликтэн 44 спортсмен кыттыыны ылла.

Күрэхтэһии үөрүүлээх аһыллытыгар сахалыы остуол ооньуутун көхтөөх кыттыылааһар, холобур буолар ооньуочуга Петров Егор Ивановичка махтал сурук, туоһу сурук туттарылынна. Егор Иванович биһиги федерациябыт сыл түмүгүнэн 10 бастың федерация аатын ыларыгар улахан өгөлөөх. Модут нэһилиэгин спортсменын, хабылык, хаамыска пропагандиһа Ядрихинская Дарья Ивановнаны кэрэ билейынан эвэрдэлээтибит. Биир бэлиэ түгэнинэн предпри-

ниматель Л.П. Румянцева кыттыыны ылыта буолла. Лидия Прокопьевна сахалыы остуол ооньуутун оҕо эрдэбинэ дьыа кэргэнигэр ооньууларын, федерация президенэ буоларга сөбүлэнгэн бизэрэрин, күүс-көмө, өйөбүл, бииргэ үлэлииргэ бэлэмн биллэрдэ.

7 толору хамаанда хабылыкка, хаамыскаҕа күрэхтэстилэр. Күрэхтэһии үс бөлөбүнэн ытылынна. Эдэрдэргэ Тумусов Афанасий (Нам техникума), Миронова Февронья (Нам), Иванова Ирина (Хатын Арыы) очколар тэҥнэһэн, Ф. Миронова сэрэбиэйинэн кыайылаах буоллулар. Орто саастаахтарга Троев Болеслав (Нам), Прокопьева Надежда (I Хомустаах) эрэллээхтик бастаатылар. Ветераннарга Петров Егор Иванович, Лукинова Мария Львовна (Көбөкөн) бастыңнар мэтээллэрин кэттилэр. Кыайылаахтар мэтээллэринэн, грамоталарынан наҕараадаланнылар.

Күрэхтэһии саҥа ааттары арыйда. Ол курдук К.К. Шелковников (Хамаатта), И.И. Пестерева (Көбөкөн), Д.З. Мухин (Хатырык) салгыы дьарыктаннахтарына бастың ооньуоччу буолуохтара диэн эрэнэбит. Кыайылаахтар олунньу саҥатыгар Дьокуускай куоракка сахалыы остуол ооньуутун күрэхтэһиитин төрүттээччи А.И. Донской кэриэһигэр республика чемпионатыгар улуус чизин көмүскүүхтэрэ.

Хамаанданан Нам селота 1-кы миэстэ, 2-с Хатын Арыы хамаандата, 3-с Модут нэһилиэгин хамаандата буоллулар. Бэрт кыранан хаалан Көбөкөн 4-с миэстэ буолла.

Ону таһынан мунутуур кыайылааҕы быһаарар күрэхтэһиигэ 9 спортсмен кытына. Бу күрэхтэһиигэ кыттааччы 30 хабылыгы барытын хабаат, үргүлдү 4 эргиир хаамысканы хабыахтаах. Мунутуур кыайылааһын эрдьонго Тумусов Афанасий (2.20.83.), дьахталларга Миронова Февронья (2.44.89) буоллулар.

Баҕалаахтарга күөрчэх эргитиитигэр 13 кыттааччы холонно. Кыайыы өргөйүн Тумусов Афанасий биллэ. Күөрчөҕө 37,64 сөкүүндэ эргийдэ. 2 сөкүүндөнэн хаалан Лукинова Мария Львовна 2-с, 3-с Винокурова Наталья буолла.

Күрэхтэһии Нам селотун балаҕаныгар ытыллыбыта. Балаҕан ыраас, ичигэс. Хаһаайка Осипова Татьяна Иннокентьевнаҕа биһигини өйүүрүн иһин махталбытын биллэрэбит.

Олунньуга улуус нэһиликтэрин 3 бөлөбүнэн табаарыстыы көрсүһүүлэрэ, улуус ветераннарын хамаандаларын, А.П. Ушницкай бириһигэр оскуола оҕолоругар күрэхтэһиилэр былаанна киирбиттэрэ. Дьарык, үлэ тохтообот. Байанай сыла барыбытыгар доруобуйаны, ситиһиини тосхойдун!

М. ОХЛОПКОВА

ОХЧУТ КЫЫС

**ФЕДЕРАЦИЯ ЯКУТСКОЙ
НАЦИОНАЛЬНОЙ СРЕЛБЫ
ИЗ ТРАДИЦИОННОГО ЛУКА
РЕСПУБЛИКИ САХА (ЯКУТИЯ)**

куоракка спортивнай оскуолаҕа (ДЮСШ-5) үөрэнэ сылдьыбытым. Онтон кэлэн бараммын волейбол, баскетбол секциятыгар дьарыктанабын, нэһилиэк хамаандатыгар эмиэ ооньуоччубун. Дмитрий Дандалович 2017 сыллаахха Үөһээ Бүлүүгэ буолбут Манчаары ооньууларын иннинэ

Понедельник, 11 февраля

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости
09.20 Сегодня 11 февраля.
День начинается 6+

Вторник, 12 февраля

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости
09.20 Сегодня 12 февраля.
День начинается 6+

Понедельник, 11 февраля

06:00 Бастыҥ клип 12+
06:30 Чэгиэн-чэбдик булуоухха! 6+
06:45 Готовим вкусно и полезно 12+

Вторник, 12 февраля

06:00 Бастыҥ клип 12+
06:30 Чэгиэн-чэбдик булуоухха! 6+
06:45 Готовим вкусно и полезно 12+

Среда, 13 февраля

06:00 Бастыҥ клип 12+
06:30 Чэгиэн-чэбдик булуоухха! 6+
06:45 Готовим вкусно и полезно 12+

Четверг, 14 февраля

06:00 Бастыҥ клип 12+
06:30 Чэгиэн-чэбдик булуоухха! 6+
06:45 Готовим вкусно и полезно 12+

Пятница, 15 февраля

06:00 Бастыҥ клип 12+
06:30 Чэгиэн-чэбдик булуоухха! 6+
06:45 Готовим вкусно и полезно 12+

18.00 Вечерние Новости
18.50 На самом деле 16+
19.50 Пусть говорят 16+

Среда, 13 февраля

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости
09.20 Сегодня 13 февраля.
День начинается 6+

Четверг, 14 февраля

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости
09.20 Сегодня 14 февраля.
День начинается 6+

20:45 Эн-сулускун 12+
21:15 Сэһэн сирэ 6+
22:00 Аал-луук мас 12+

Среда, 13 февраля

06:00 Бастыҥ клип 12+
06:30 Чэгиэн-чэбдик булуоухха! 6+
06:45 Готовим вкусно и полезно 12+

Четверг, 14 февраля

06:00 Бастыҥ клип 12+
06:30 Чэгиэн-чэбдик булуоухха! 6+
06:45 Готовим вкусно и полезно 12+

Пятница, 15 февраля

06:00 Бастыҥ клип 12+
06:30 Чэгиэн-чэбдик булуоухха! 6+
06:45 Готовим вкусно и полезно 12+

16.00, 03.05 Мужское / Женское 16+
18.00 Вечерние Новости
18.50 На самом деле 16+

Пятница, 15 февраля

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00
Новости
09.20 Сегодня 15 февраля.
День начинается 6+

Суббота, 16 февраля

05.00, 06.10 Х/ф "31 июня" 0+
06.00, 10.00, 12.00
Новости
07.55 Игрой, гармонь любима! 12+

06:30 Чэгиэн-чэбдик булуоухха! 6+
06:45 Готовим вкусно и полезно 12+

Понедельник, 11 февраля

12.00, 11.30 КиберАрена 16+
12.30 Д/ф «Вся правда про ...» 12+
13.00, 14.55, 17.00, 18.05, 20.00, 21.35, 00.55, 03.55
Новости

Суббота, 16 февраля

06:00 Геван 6+
06:30 Спорт-клуб 6+
07:30 Кэм кэрэһитэ 12+
08:00 I Международные спортивные зимние Игры «Дети Азии» 6+

Вторник, 12 февраля

12.00, 11.30 КиберАрена 16+
12.30 Д/ф «Вся правда про ...» 12+
13.00, 14.55, 17.50, 21.15, 00.35, 01.55
Новости

Среда, 13 февраля

06:00 Геван 6+
06:30 Кэксирэ 6+
07:45 Будем вместе 12+
08:00 Простые истины 12+

10.10 К юбилею актера. "Николай Еременко. На разрыв сердца" 12+
11.10 Теория заговора 16+
12.15 Идеальный ремонт 6+

Воскресенье, 17 февраля

05.35, 06.10 Х/ф "Я объявляю вам войну" 12+
06.00, 10.00, 12.00
Новости
07.30 Смешарики. ПИН-код 0+

Понедельник, 11 февраля

12.00, 11.30 КиберАрена 16+
12.30 Д/ф «Вся правда про ...» 12+
13.00, 14.55, 17.00, 18.05, 20.00, 21.35, 00.55, 03.55
Новости

Вторник, 12 февраля

12.00, 11.30 КиберАрена 16+
12.30 Д/ф «Вся правда про ...» 12+
13.00, 14.55, 17.50, 21.15, 00.35, 01.55
Новости

Среда, 13 февраля

12.00 КиберАрена 16+
12.30 Д/ф «Вся правда про ...» 12+
13.00, 14.55, 18.00, 20.35, 22.40, 04.15
Новости

Четверг, 14 февраля

12.00 КиберАрена 16+
12.30 Д/ф «Вся правда про ...» 12+
13.00, 14.55, 18.00, 21.05, 23.40, 01.45
Новости

РОССИЯ 1

Понедельник, 11 февраля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

Вторник, 12 февраля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

Среда, 13 февраля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

Четверг, 14 февраля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

Пятница, 15 февраля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

Суббота, 16 февраля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

Воскресенье, 17 февраля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

Прямой эфир 16+
21.00 Т/с "Между нами девочками. Продолжение" 16+

Среда, 13 февраля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

Четверг, 14 февраля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

Пятница, 15 февраля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

Суббота, 16 февраля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

Воскресенье, 17 февраля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

12.50, 18.50 60 Минут 12+
14.40 Кто против? 12+

Пятница, 15 февраля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

Суббота, 16 февраля

05.00 Утро России. Суббота
08.40 Местное время. Суббота

Воскресенье, 17 февраля

04.30 Т/с "Сваты" 12+
06.35 Сам себе режиссёр 12+

11.45 Х/ф "Злая штука" 12+
13.40 Х/ф "Девушка с глазами цвета неба" 12+

Воскресенье, 17 февраля

04.30 Т/с "Сваты" 12+
06.35 Сам себе режиссёр 12+

Суббота, 16 февраля

05.00 Утро России. Суббота
08.40 Местное время. Суббота

Воскресенье, 17 февраля

04.30 Т/с "Сваты" 12+
06.35 Сам себе режиссёр 12+

Пятница, 15 февраля

05.00 Утро России. Суббота
08.40 Местное время. Суббота

Суббота, 16 февраля

05.00 Утро России. Суббота
08.40 Местное время. Суббота

Воскресенье, 17 февраля

05.00 Утро России. Суббота
08.40 Местное время. Суббота

Пятница, 15 февраля

05.00 Утро России. Суббота
08.40 Местное время. Суббота

Суббота, 16 февраля

05.00 Утро России. Суббота
08.40 Местное время. Суббота

Воскресенье, 17 февраля

05.00 Утро России. Суббота
08.40 Местное время. Суббота

Күннэтэ көрөр дьоммут

Килиэп буһарыыта, үүт туттарыыта, ынах-сүөһү иитиитэ тыа сиригэр тыын боппуруостарынан буолалара саарбажа суох.

Килиэп учаратын сэбиэскэй са-данаабы оҕо бу баардыы өйдүүр буолуохтаах. Биһиги оҕо сылдьан, килиэп учаратыгар өрүү үөрэ-көтө, оонньуу таарыйа барарбыт. Пекарнябыт таһыгар черемуха үүнэр этэ.

ҮЛЭНИТ, СЭМЭЙ ТЫА ДЬАХТАРА

Ол маска, эбисийээнэлэр курдук хатаастан тахсан, силбитин сатаан ыйыстыбат буолуохпугар диэри, черемуха сиир этибит онтон аҕам саастаах дьон таһырдыа олох мастарга олорон ботур-итир уруккуларын-хойуккуларын, күннээби олохторун сэлэргэһэллэрэ.

Килиэп – сүрүн аспыт. Оннооҕор улуу нуучча норуотун өһүн хоһооно баар ди «Хлеб всему голова» диэн. Оччоттон баччаа диэри пекарня – тыа сиригэр эргийэр киинэ буолар диэтэхпинэ сыыспаппын.

Тыа сиригэр туруу үлэһит дьон олоролор. Ол курдук биһиэхэ, Арбынна, Анисия Васильевна Жиркова диэн дойдутугар энкилэ суох бэриниилээх, үлэһит киһи олорор. Киһи – биэкэр. Олохтоох дьон, ыалдьыттар да, бука бары, Ася килиэбин туохха да биэрбэппит диэн ааттыыллар. Оччотооҕу Нам РайПОтун пекарнятыгар үлэлээн саҕалаабыттан, ыһыллы-тобуллуу кэмтэн чаһыйан тохтоон хаалбакка, хорсун тыа дьахтара күн бүгүнүгэр диэри нэһилиэгин итии килиэбинэн, сибииһэй, минньигэс сүөгэйинэн

хааччылар.

Анисия Васильевна килиэп асты-ырынан эрэ мунгурдаммат, арыы собуотун эмиэ үлэлэтэр. Тыа дьоно сүөһү-ас ииттэн үүтүн, этин туттаран дохуоттанан олорор. Уһук ыраах сытар нэһилиэккэ үүт туттарар сыах баара, үлэлиирэ хайа да өттүнэн табыгастаах. Онно үлэлииргэ уопут, сүрэх, санаа сытара эмиэ улахан оруоллаах. Субу сүүрдүллүбүт сүөгэйи

сибиһэй килиэби мотуйар, күөрчэби сиир ама, туохха тэҥнэһэй!

Анисиялаах дьэ кэргэнинэн, бииргэ төрөөбүттэр, «Элгээн» диэн баанынай хаһаайыстыбалаахтар, салайааччынан Николай Васильевич Жирков үлэлиир. Бииргэ төрөөбүттэр олох тэтимин ыһыктыбакка тэҥнэ хамсаналлар. Онуоха биһиги Анисиябыт – баанынай хаһаайыстыбаларыгар төһүү үлэһит, сүбэһит, дьа-халта. Үс бииргэ төрөөбүт кыргыттар күнүнэн быысаһан, бириэмэлэрин сөптөөхтүк аттарынан үлэ үөһүгэр буһа-хата, тиргиллэ сылдьаллар.

Анисия Васильевна элбэх сыл энкилэ суох үлэтин нэһилиэк, улуус, республика элбэх махтал суруктара, грамоталара, туйгун бэлиэлэрэ туоһулууллар. Ол курдук, тыа хаһаайыстыбатын министерствотун «Отличник пищевой индустрии Республики Саха (Якутия)», Урун көмүс бэлиэлээх Бочуотунай грамотатынан, Нам улуунун урбаанньыттары «За вклад в развитие предпринимательства» бэлиэтинэн, «Нам улууһа» МТ баһылыгы грамоталарынан, «Арбын нэһилиэгэ» МТ баһылыгы махтал суруктарынан, «Бастың онорон таһаарааччы» аатынан наҕараадаламмыта.

Анисия Васильевна уоллаах кыыс иһирэх ийэтэ, биэс сиэн эйэбэс эбэтэ. Бу курдук хорсун эрээри олус сэмэй тыа дьахтара, үлэттэн чаһыйбакка, олох ылыгы устун бэрт тэтимнээхтик иннин хоту хардыылыыр.

Катерина ДОБОРДУРАБА, Арбын

Күн-дьыл билгэтэ

ТЫМНЫЫ УҔАРЫЙЫА ДИЭМЭН!

Быйыл да тохсунньу балачча тым-ныйда, Саха сиригэр омул сириттэн кэлээччилэри дьулатта ини, наһаа бэлисиэтинэн кэлбэтилер быһылаах. Айылҕабыт тымныыта олох тэпсэн аһалларыттан харыстыыр, дурдабыт-хаххабыт буоларын билэн эрдэспит.

2018 с. олунньута 1-8 чыыһылатыгар диэри сарсыарда -43°, -45°, -47°, -45°, -46°, -46°, -50°, -48°С тымныыан 2-с Охоноһойообу кэтэһи буолбута. Онтон олунньу 9-12 күннэригэр сарсыардатыгар -35°, -35°, -39°С тымныыан; 12 чыыһылаа 2-с Охоноһойообу сарсыарда -29° былыттанан сымнаабыта, онтон 18 чыыһылаа диэри -34°, -29°, -39°С тымныыан баран 19 чыыһылаттан 25 чыыһылаа диэри -42°, -45°, -

46°; -46°, -43°, -24°, -41°С сарсыардатын дьыбарданан, тымныыан, күн уһаан күнүс сымнаан -27°, -28°С буолар этэ. 26, 27, 28 күннэригэр сарсыарда -38°, -39°, -40°С; күнүһүн -24°, -26°, -27° буолан сэргэхсийи буолбута.

2018 с. олунньута тыала суох, аҕы-йах күн кыраһалаан, сайынгылыы эттэххэ, кураан ый аасыта.

Билигин хаар халыҥа 27-28 см курдук. Быйыл да 2-с Охоноһойообу диэри тымныытын ыһыктыбат, ол кэнниттэн дьыбара тахсан, халлаан күнүс өтүгүр сымныаба.

Кыһынгы истээх таҥаскытын эрдэ уһулуман, доруобууабытын харыстаан.

К. ЕРЕМЕЕВ, Кыһыл Сыыр

Мин манньк этиилээхпин

ӨРТӨӨҮНҮ СӨРГҮТҮӨБҮН!

Кэнники сылларга Россияҕа сайынгы ойуур баһаардара тахса тураллара тохтообот. Ол курдук, биһиэхэ Сахабыт сиригэр эмиэ сыл аайы ойуур баһаара тахса турар. Өртөөһүн кэнники сылларга РФ уураабынан адыс бобулан турар. Өртөөһүн икки хайысхалаах диэххэ сөп: алаас, тыа сиргэ уонна аллара кытыл оттонор ходоһаларын, өрүс арыыларын өртөөһүн. Саас аайы ходоһаҕа, өрүс арыыларыгар киирэн, сайынгы отчуттар баазаларын, от каассаларын уо.д.а. наадалаах тутуулары сэрэнэн өртөөн кэбиһиэххэ сөп. Хомойуох иһин, сэрэбэ суохтук өртөөһүн содулуттан 2004 сыл саас Кыһыл Талааһа урэҕин унуор турбут 3 м үрдүктээх былыргы, историческай суолталаах кириэс умайан хаалбыта.

Онтон тыабытын, алаас сирбитин ылан көрүөбүн. Алаас сиргэ, тыаҕа өртөөһүн биллэн турар, олус кутталлаах, элбэх билиини, сэрэби, уопуту эрэйэр. Ойуур баһаарын буолар төрүөт, үксүгэр, сэттиэнэх кур оттон тахсарын бары өйдүүбүт, билэбит. Таастаах, Салбан диэки соторуутаабыта диэри өртүүлэрин туһунаан истэн аастыттахпын.

Киин Россия сылаас, кылгас кыһыннаах буолан сүөһүлэрэ хотонго кылгас кэмгэ кыстыгыллар. Ол иһин биһиги курдук элбэҕи оттооботтор, хаһаамматтар. Киэн хонуу, истиэп, үрэх сирдэр оттоммоттор да, өртөмөттөр да. Ол түмүгэр сир-дойду сэттиэнэтинэн бүрүллэр, тапталлар, мунһуулар, куураар-хатар буолан улахан хоромньулаах баһаардары бэлэмниир.

Билигин Россияҕа учуонайдар ойуур баһаарын утары туох эмит ньыманы толкуйдуу, үөрэтэ сылдьаллара өйдөнөр. Биһиги өбүгэлэрбит өртүүр ньымаларын истииттэрэ буолуо дуо? Син биир кэлин бу ньымаҕа кэлэн кэтиллиэхтэрэ. Оччотугар биһиги өбүгэлэрбит баһылаабыт былыргы ньымаларын былдыатыахпытын сөп диэн көрөбүн.

Онон улууспут салалтата, депутаттарбыт, лесхозтар, МЧС-тар, өртөөһүнү билэр, баһылаабыт дьарыктанар дьоммут, учуонайдарбыт бу боппуруоһу түмсэн, мунһахтаан, биир сүбэбэ кэлэн, өртөөһүммүтүн эрдэ туруоруоххайыҥ. Аны саас, күһүн көңүл ылан, элбэх киһилээх биригээдэлэри тэрийэн өртөөн, күөх тыабытын ойуур баһаарыттан харыстыыр, өбүгэлэрбит ньымаларын, мындыр өйдөрүн Россия иннигэр дакаастыабыҥ, баһылаабыҥ.

И.Г. ГОГОЛЕВ — ЧЭЭБИЙ СИЭНЭ, Модут

БИЛЛЭРИИЛЭР

К СВЕДЕНИЮ ВЛАДЕЛЬЦЕВ СОБАК И КОШЕК!

Администрация МО «Ленский наслег» по предупреждению и ликвидации болезней, общих для человека и животных, в части регулирования безнадзорных животных на территории с. Намцы с 6 февраля 2019 г. обязывает владельцев собак и кошек в 30-дневный срок пройти регистрацию, перерегистрацию и ежегодную обязательную вакцинацию своих питомцев в ветеринарной службе.

Часы работы ветеринарного пункта с 09.00 — 17.00 ч. (конт. Тел. 41-154)

В связи с выявлением большего скопления собак, в том числе домашних и бродячих, создающим угрозу для жизни и здоровью населения, участвовавшимися случаями нападения собак на детей, настоятельно требуем содержать своих собак на привязи.

ИЗМЕНЕНИЯ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ

Начиная с 01 января 2019 года, вступил в силу новая редакция Федерального закона от 19.04.91 № 1032-1 «О за-

нятости населения в Российской Федерации» (далее — Закон о занятости населения), утвержденная Федеральным законом от 03.10.18г. № 350-ФЗ, (далее — Закон № 350-ФЗ).

Утверждены новые правила назначения и выплаты пособия по безработице. Поправки коснутся тех, кто получит статус безработных в 2019 году и позже: для них период выплаты пособия в общем случае станет короче, а размер пособия изменится.

Продолжительность первого периода уменьшится и составит не более 6 месяцев в суммарном исчислении в течение 12 месяцев. Это распространяется на граждан, уволенных в течение 12 месяцев, предшествующих началу безработицы и состоявшим до увольнения в трудовых (служебных) отношениях не менее 26 недель. Размер пособия по безработице составит 11200 руб.

Для граждан, впервые ищущих работу (ранее не работавших), граждан, стремящихся возобновить трудовую деятельность после длительного (более одного года) перерыва, граждан, уволенных за нарушение трудовой дисциплины или другие виновные

действия, предусмотренные законодательством РФ, граждан, уволенных по любым основаниям в течение 12 месяцев, предшествующих началу безработицы, и состоявших в этот период в трудовых (служебных) отношениях менее 26 недель, а также для граждан, направленных органами службы занятости на обучение и отчисленных за виновные действия, период выплаты пособия по безработице составит 3 месяца. Размер пособия по безработице для данной категории граждан - 2100 руб.

Помимо этого появится новое правило для тех, кто будет досрочно снят с учета в качестве безработного в связи с какими-либо провинностями. К ним относится длительная (более месяца) неявка в службу занятости без уважительной причины, попытка получить пособие обманным путем, отказ от посредничества службы занятости (по личному письменному заявлению). Даже если граждане, совершившие эти проступки, будут повторно признаны безработными, пособие им назначат не ранее 12 месяцев со дня первой регистрации в этом качестве.

Кроме того, со следующего

года скорректировано понятие предпенсионного возраста, и появится ряд гарантий для граждан, достигших такого возраста. Ранее считалось, что предпенсионный возраст начинается за 2 года до наступления пенсионного возраста, в том числе при досрочном назначении пенсии. С 2019 года предпенсионный возраст будет начинаться за 5 лет до достижения пенсионного возраста, в том числе при досрочном назначении пенсии (новая редакция п. 2 ст. 5 Закона о занятости населения).

Начиная с 2019 года, гражданам предпенсионного возраста пособие по безработице будет назначать по особым правилам. Тем из них, кто был уволен по любым основаниям (за некоторыми исключениями, о которых будет сказано ниже) в течение 12 месяцев, предшествующих началу безработицы, период выплаты пособия не должен превышать 12 месяцев. Размер пособия для лиц предпенсионного возраста зависит от того, как долго человек работал в течение 12 месяцев, предшествующих началу безработицы. Те, кто в этот период трудился не менее 26 недель, смогут получать следующие суммы

пособия: в первые 3 месяца в размере 75% среднемесячного заработка, начисленного за последние 3 месяца по последнему месту работы, в следующие 4 месяца — в размере 60% указанного заработка, далее — в размере 45% указанного заработка. Максимальный размер пособия по безработице для граждан предпенсионного возраста будет установлен в размере 15792 рублей. Те лица предпенсионного возраста, которые в период перед наступлением безработицы трудились менее 26 недель, смогут получать пособие в размере 2100 руб.

Размеры минимальной и максимальной величины пособия по безработице ежегодно определяются Правительством Российской Федерации. Согласно постановления Правительства РФ от 15.11.18 № 1375 и с учетом районного коэффициента максимальная величина пособия по безработице на 2019 год в Намском улусе составит 11200 руб. в месяц, минимальная — 2100 рублей.

ГКУ РС(Я) «Центр занятости населения Намского улуса»

КАДРЫ РЕШАЮТ ВСЕ!

Объявляется конкурс на вакантные должности директора МБУ «ДНТ им.А.Ф.Шестакова», директора МБУ ЦДРиНТ «Дом Олонхо» и набор заявок для формирования кадрового резерва.

ПОРЯДОК проведения конкурса на должность директора МБУ ЦДРиНТ «Дом Олонхо»

Дата проведения: 28 февраля 2019 г.

Место проведения: Администрация МО «Ленский наслег».

Адрес: РС(Я), Намский улус, с.Намцы, ул.Ст.Платонова, д.28. конт.тел./факс 8 (41162) 41352.

Время проведения: 10 ч. 00 мин.

Сбор заявок будет проводиться с 24.01.2019г. по 27.02.2019 г.

Участники: Граждане, претендующие на замещение вакантной должности директора МБУ ЦДРиНТ «Дом Олонхо»

Гражданин Российской Федерации, изъявивший желание участвовать в конкурсе, представляет в администрацию МО «Ленский наслег» следующие документы:

- 1) личное заявление;
- 2) резюме с приложением фотографии 3х4;
- 3) копию паспорта или заменяющего его документа (соответствующий документ предъявляется лично по прибытию на конкурс);
- 4) документы, подтверждающие необходимое профессиональное образование, стаж работы и квалификацию;

а) копию трудовой книжки (за исключением случаев, когда служебная (трудовая) деятельность осуществляется впервые) или иные документы, подтверждающие трудовую (служебную) деятельность гражданина;

б) копии документов о профессиональном образовании, а также по желанию гражданина - о дополнительном профессиональном образовании;

в) документы воинского учета - для военнообязанных и лиц, подлежащих призыву на военную службу.

г) Приветствуется наличие презентации плана-проекта развития МБУ ЦДРиНТ «Дом Олонхо» МО «Ленский наслег».

Определить следующие квалификационные требования к кандидатам:

- наличие высшего профессионального образования в сфере культуры;
- стаж работы на руководящей должности не менее 3 лет;
- знание основ работы с документами, правил и норм делового общения;
- коммуникабельность;
- стрессоустойчивость.

ПОРЯДОК проведения конкурса на замещение вакантной должности директора МБУ «Дом народного творчества им. А.Ф.Шестакова»

Дата проведения: 28 февраля 2019 г.

Место проведения: Администрация МО «Ленский наслег».

Адрес: РС(Я), Намский улус, с.Намцы, ул.Ст.Платонова, д.28. конт.тел./факс 8 (41162) 41352.

Время проведения: 10 ч. 00 мин.

Сбор заявок будет проводиться с 24.01.2019г. по 27.02.2019 г.

Участники: Граждане, претендующие на замещение вакантной должности директора МБУ «Дом народного творчества им. А.Ф.Шестакова»

Гражданин Российской Федерации, изъявивший желание участвовать в конкурсе, представляет в администрацию МО «Ленский наслег» следующие документы:

- 1) личное заявление;
- 2) резюме с приложением фотографии 3х4;
- 3) копию паспорта или заменяющего его документа (соответствующий документ предъявляется лично по прибытию на конкурс);
- 4) документы, подтверждающие необходимое профессиональное образование, стаж работы и квалификацию;

раля 2019 г.

Место проведения: Администрация МО «Ленский наслег».

Адрес: РС(Я), Намский улус, с.Намцы, ул.Ст.Платонова, д.28. конт.тел./факс 8 (41162) 41352.

Время проведения: 10 ч. 00 мин.

Сбор заявок будет проводиться с 24.01.2019г. по 27.02.2019 г.

Участники: Граждане, претендующие на замещение вакантной должности директора МБУ «Дом народного творчества им. А.Ф.Шестакова»

Гражданин Российской Федерации, изъявивший желание участвовать в конкурсе, представляет в администрацию МО «Ленский наслег» следующие документы:

- 1) личное заявление;
- 2) резюме с приложением фотографии 3х4;
- 3) копию паспорта или заменяющего его документа (соответствующий документ предъявляется лично по прибытию на конкурс);
- 4) документы, подтверждающие необходимое профессиональное образование, стаж работы и квалификацию;

а) копию трудовой книжки (за исключением случаев, когда служебная (трудовая) деятельность осуществляется

впервые) или иные документы, подтверждающие трудовую (служебную) деятельность гражданина;

б) копии документов о профессиональном образовании, а также по желанию гражданина - о дополнительном профессиональном образовании;

в) документы воинского учета - для военнообязанных и лиц, подлежащих призыву на военную службу.

г) Приветствуется наличие презентации плана-проекта развития МБУ «Дом народного творчества им. А.Ф.Шестакова» МО «Ленский наслег».

Определить следующие квалификационные требования к кандидатам:

- наличие высшего профессионального образования в сфере культуры;
- стаж работы на руководящей должности не менее 3 лет;
- знание основ работы с документами, правил и норм делового общения;
- коммуникабельность;
- стрессоустойчивость.

® ООО «Уйгу» продает бетон и цементно-песчаный раствор любых марок от В - 3,5 до В - 25 согласно ГОСТ с доставкой.

® Заливаем идеальные ленточные бетонные фундаменты любых размеров согласно ГОСТ.

Тел. 89141056350 (звонить в рабочее время с 9 до 18 ч.)

® Грузовые перевозки. Тел. 89644258617, 89841160270

БОЛЬШОЙ! Хабьят цифровой көрүнэр сурутуу

2019 сый бастакы анарыгар сурутууга редакцияга кэлэн дуогабар түһэриллэр, электроннай почта аадырына тиксэриллэр. Хабьят PDF форматынан аазааччыга тиэрдиллэр.

Сыаната:
6 ыйга — 300 солк.,
3 ыйга — 150 солк.,
1 ыйга — 50 солк.

ОЛОХТОН ХААЛЫМА!

® Продаётся 3-х годовалый жеребец. 70 тыс. 8 964 424 2601

<p>Кунду убаастыыр сангаспыт КРИВОШАПКИНА Мария Петровна ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан оболоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит.</p> <p>Модуттан Поповтар, Ядрихинскийдар, Христофоровтар</p>	<p>Таптыыр убайыт, Модут нэһилиэгиттэн төрүттээх Өймөкөөн улуунун олохтооһо ДЬЯКОНОВ Степан Дмитриевич б.д. олунньу 1-кы күнүгэр уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан бары аймахтарыгар, билэр дыонугар курутуулан туран иһиннэрэбит. Биригэ төрөөбүттэр:</p>	<p>Биригэ үөрэммит дьүөгэбитигэр, табаарсытыгар СР доруобуйа харыстабылын туйгунугар Прокопьева Антонина Афанасьевна биригэ төрөөбүт убайа, эр сылларга үөрэх управлениетыгар специалиһынан үлээбэти ПРОКОПЬЕВ Анатолий Афанасьевич ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан дириг кутурбаммытын тизрэдэбит.</p> <p>1970 с. Хамабатта орто оскулатын выпускниктара.</p>	<p>Эр сылларга статистика эйгэтигэр биригэ үлээбэти коллегабыт ПРОКОПЬЕВ Анатолий Афанасьевич уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан оболоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар, дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. Намаараы статистика отделын ветераннара, коллектива.</p>	<p>Выражаем глубокое соболезнование однокласснице Стручковой Надежде Робиновне, ее детям и родным по поводу кончины после продолжительной болезни любимого отца, дедушки НАРТАХОВА Робина Георгиевна 10 «в» класс 1977 г.</p>
<p>Истинник саныыр кырдыбас эдьийбит, үлэ, тыыл ветерана, Модут нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооһо КРИВОШАПКИНА Мария Петровна эмискэ ыалдьан ыарахан ыарыттан күн сириттэн соһумардык барбытынан дириг күнүгэр туран оболоругар, чугас дыонугар, доботторугар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. И Хомуस्ताахтан, Партизантан Кривошапкиннар.</p>	<p>Модут нэһилиэгин ветераннарын уонна пенсионердарын «Ситим» түмсүүтүн председателигэр Дьяконова Варвара Дмитриевна, дьэ кэрэгэнигэр, чугас аймахтарыгар убайдара, таайдара, Модут нэһилиэгиттэн төрүттээх Өймөкөөн улуунун олохтооһо ДЬЯКОНОВ Степан Дмитриевич уһун, ыарахан ыарыттан суох буолбутунан дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. «Ситим» түмсүү сэбиэтэ.</p>	<p>Убаастыыр киһибит, эр сылларга «Ньургуһун» ырыа-ункуу народнай коллектив хорун актыбынай кыттааччыта ПРОКОПЬЕВ Анатолий Афанасьевич уһун, ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан, оболоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. Киһи өрүү бэһилэй, дьэбэлээх, кенэ сыйынын умнуохтук суоба. Аһыгытын тэнгэ үлээбэти. Коллектив аатыттан сал. Е. Кутукова.</p>	<p>Тапталлаах убайыт СУЗДАЛОВ Эдуард Иннокентьевич уһун ыарахан ыарыттан букатыннаахтык барбытынан кэрэгэнигэр, оболоругар чугас дыонугар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. Аппааныттан Марковтар, Алексеевтар, Мордовскийдар, Былгаевтар.</p>	<p>Кунду таптыыр кыһым, балтыбыт, эдьийбит, СР, РФ доруобуйа харыстабылын туйгуна, «Профессионализм. Гуманизм. Милосердие» бочуоттаах билиэ кавалера, «СР доруобуйа харыстабылын салаатыгар идэлээх сойуустар хамсаалыныннай сайдыытыгар суду кылаатын иһин» анал билиэ хаһаайына, Хатас олохтооһо ПАВЛОВА (СИВЦЕВА) Саргылана Николаевна уһун, ыарахан ыарыттан б.д. олунньу 4 күнүгэр олохтон туораабытынан кэрэгэнигэр, оболоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар, бары билэр дыонугар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит.</p>
<p>Ытыктыыр сангаспыт, үлэ, тыыл ветерана, норуот маастара, Модут нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооһо КРИВОШАПКИНА Мария Петровна 89 сааһыгар күн сириттэн букатыннаахтык барбытынан оболоругар, сиэннэригэр, кинилэр дьэ кэрэгэттигэр дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. Арынтан Софроновтар, Модуттан Ядрихинскийдар.</p>	<p>Биригэ үөрэммит, алтыһар доборбутугар Васильева Евдокия Дмитриевна, дьэ кэрэгэнигэр, биригэ төрөөбүттэригэр убайдара, абабалара, таайдара Модут нэһилиэгиттэн төрүттээх Өймөкөөн улуунун олохтооһо ДЬЯКОНОВ Степан Дмитриевич уһун, ыарахан ыарыттан суох буолбутунан дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. 1976с. Модут, 1978 с. Хатырык оскулатын бүтэригэр.</p>	<p>Биригэ оскуолага үөрэммит доборбут, ытыктыыр үөлээннээхпит, педагогическай ула ветерана ПРОКОПЬЕВ Анатолий Афанасьевич уһун, ыарахан ыарыттан билиги кэжкэбиттэн туораабытынан оболоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит, аһыгытын тэнгэ үлээбэти. «Ипподром» түөлбө олохтоохторо.</p>	<p>Өбө сааспыт доборугар, биригэ үөрэммит дьүөгэбитигэр Федосеева Яна Максимовна олобун аргыһа, оболоругар тапталлаах абаalara, сиэннэригэр эйбээс эһэлэрэ СУЗДАЛОВ Эдуард Иннокентьевич уһун, ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан бары аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит.</p>	<p>Хатырык нэһилиэгин олохтооһо, Герой Ийэ, тыыл уонна үлэ ветерана Сивцева Елизавета Васильевна тапталлаах кыһына, чугас аймахтарыгар балтылара, эдьийдэрэ, Хатас нэһилиэгин олохтооһо, түөрт оро күн күбэй ийэтэ, элбэх сиэн эбэтэ ПАВЛОВА (СИВЦЕВА) Саргылана Николаевна ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан Хатырык нэһилиэгэ МТ дьаһалтата, общественнона, ветеран Сэбиэтэ дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. «Хатырык нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата</p>
<p>МКУ «Управление образования МО «Намский улус»» Профсоюз работников образования Намского улуса «Альтернатива» выражают глубокое соболезнование своим коллегам, Ядрихиному Ивану Николаевичу, Бугаевой Людмиле Ивановне по поводу кончины любимой матери, бабушки, ветерана тыла, труда, ветерана спорта, народногo мастера Республики Саха (Якутия), почетного жителя Модутского наслега КРИВОШАПКИНОЙ Марии Петровны Скорбим вместе с Вами.</p>	<p>Таптыыр аҕабыт, убайыт, элбэбит, баар-суох түмүс туттар киһибит, педагогическай үлэ ветерана, үөрэҕири туйгуна ПРОКОПЬЕВ Анатолий Афанасьевич ыарахан ыарыттан 89 сааһыгар сылдьан б.д. олунньу 2 күнүгэр олохтон туораабытынан бары аймахтарыгар, билэр дыонугар иһиннэрэбит. Биригэ төрөөбүттэрэ, уолаттара, кийиттэрэ, сиэннэрэ</p>	<p>Биир алааска улааппыт күндүтүк саныыр киһибит ПРОКОПЬЕВ Анатолий Афанасьевич ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан балтыларыгар Антонина Афанасьевна, Светлана Афанасьевна, Мария Семеновна, Раиса Семеновна, Ольга Семеновна биригэ кутурбаммытын тизрэдэбит. Намтан, Салбантан, Тааттаттан, Дьокуускайтан Жирковтар.</p>	<p>Убаастыыр бьрааппыт СУЗДАЛОВ Эдуард Иннокентьевич уһун, ыарахан ыарыттан бу орто дойдуттан букатыннаахтык барбытынан тапталлаах кэрэгэнигэр Яна Максимовна, уолугар Михаилга, бары чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. Аһыгытын тэнгэ үлээбэти. Тааттаттан, Бөтүнгэн, Намтан Сылбахтар.</p>	<p>Хатырык үлэ үлэһитигэр, Герой Ийэ, тыыл ветераныгар, сэрэгинигэр Сивцева Елизавета Васильевна тапталлаах кыһына САРГЫЛАНА НИКОЛАЕВНА ыарахан ыарыттан күн сириттэн күрэммитинэн дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. Хатырык участковай балыһытын коллектива.</p>
<p>Модут нэһилиэгин «Канчээри» оҕо саадын ветераныгар Суздалова Евдокия Николаевна, сэбиэдиссэй Лена Ивановна Дьяконова тапталлаах ийэлэрэ, эбэтэ, үлэ, тыыл ветерана, норуот маастара, элбэх оҕо, сиэн амаара ийэтэ, эбэтэ, Модут нэһилиэгин олохтооһо КРИВОШАПКИНА Мария Петровна б.д. тохсунньу 29 күнүгэр ыарахан ыарыттан күн сириттэн күрэммитинэн, аймах-била дыонугар, доботторугар оҕо саадын коллективин аатыттан дириг кутурбаммытын тизрэдэбит.</p>	<p>Убаастыыр убайыт ПРОКОПЬЕВ Анатолий Афанасьевич уһун, ыарахан ыарыттан билиги кэжкэбиттэн туораабытынан сиэннэригэр, аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. Салбантан Коржиннар, Колесовтар, Сивцевтар, Винокуровтар.</p>	<p>«Иэйи» түмсүү чилиэнэ ПРОКОПЬЕВ Анатолий Афанасьевич уһун, ыарахан ыарыттан орто дойдунан туораабытынан сиэннэригэр, уолаттарыгар, биригэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар, доботторугар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит, аһыгытын тэнгэ үлээбэти. «Иэйи» түмсүү коллектива.</p>	<p>«Хатын Арыс нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, нэһилиэк Сэбиэтэ, нэһилиэк ветераннарын Сэбиэтэ, общественнона, Аппааны сэлэннэригэр төрт олохтооһо СУЗДАЛОВ Эдуард Иннокентьевич уһун, ыарахан ыарыттан уялдьан күн сириттэн барбытынан кэрэгэнигэр Яна Максимовна, оболоругар, чугас аймахтарыгар, дириг кутурбаммытын тизрэдэбит.</p>	<p>Хатырык нэһилиэгэр өр кэмгэ биир дьэбээ ыаллы олоборт дьоммут Сивцевтар тапталлаах кыһыстар, эдьийдэрэ, балтылара Саргылаана Николаевна күн сириттэн барбытынан ийэтигэр Елизаветага, биригэ төрөөбүттэригэр, чугас дыонугар, бары аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. Намтан, Дьокуускайтан Осиповтар.</p>
<p>Модут орто оскулатын 2004 сыллаах ыһууна, кылаас салаааччыта А.Н. Осипова</p>	<p>И.С. Гаврильев аатынан Нам 1 №-дээх орто оскулатын коллектива биригэ үлээбэти коллегабыт, пед. үлэ ветерана, СР үөрэҕиригэр туйгуна ПРОКОПЬЕВ Анатолий Афанасьевич уһун ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан уолугар, кийиттэригэр, сиэннэригэр, аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. Аһыгытын тэнгэ үлээбэти.</p>	<p>Улуустаагы үөрэх үлэһиттарин профсоюзта педагогическай үлэ ветерана, СР үөрэҕиригэр туйгуна, күндү коллегабыт, тапталлаах аҕа, эһэ, Нам селотун олохтооһо ПРОКОПЬЕВ Анатолий Афанасьевич ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. Коллегабыт үлэтинэн, үтүө сыйынынан хаалларбыт сырдык өйдөбүл куруутун билиги санаабытыгар баар буолуо.</p>	<p>Убаастыыр доборбут, үөлээннээхпит, улахан дьэ кэрэгэн тапталлаах аҕата, эһэтэ, Хатын Арыттан төрүттээх, I Хомуस्ताах нэһилиэгин олохтооһо СУЗДАЛОВ Эдуард Иннокентьевич ыарахан ыарыттан уялдьан күн сириттэн барбытынан кэрэгэнигэр Яна Максимовна, оболоругар, чугас аймахтарыгар, дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. Намтан Томскайдар.</p>	<p>Хатырык нэһилиэгэр өр кэмгэ биир дьэбээ ыаллы олоборт дьоммут Сивцевтар тапталлаах кыһыстар, эдьийдэрэ, балтылара Саргылаана Николаевна күн сириттэн барбытынан ийэтигэр Елизаветага, биригэ төрөөбүттэригэр, чугас дыонугар, бары аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. Хатырык орто оскулатын 1978 с. бүтэриг кылааһын оҕолоро.</p>
<p>Модут нэһилиэгин «Канчээри» оҕо саадын ветераныгар Суздалова Евдокия Николаевна, сэбиэдиссэй Лена Ивановна Дьяконова тапталлаах ийэлэрэ, эбэтэ, үлэ, тыыл ветерана, норуот маастара, элбэх оҕо, сиэн амаара ийэтэ, эбэтэ, Модут нэһилиэгин олохтооһо КРИВОШАПКИНА Мария Петровна б.д. 29 күнүгэр ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан, аймах-била дыонугар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит.</p>	<p>МКУ «Управление образования» МО «Намский улус», профсоюз работников образования Намского улуса «Альтернатива» выражают глубокое соболезнование родным и близким по поводу безвременной кончины любимого отца, дедушки, ветерана педагогического труда, отличника образования РС(Я) ПРОКОПЬЕВ Анатолия Афанасьевича Скорбим вместе с Вами.</p>	<p>Коллектив МКОУ «Затонской ООШ» выражает глубокое соболезнование родным и близким по поводу тяжелой утраты. Скорбим вместе с Вами. ПРОКОПЬЕВА Анастасия Афанасьевна</p>	<p>Коллектив ООО «СЮЛЬ» выражает глубокое соболезнование семье Самсоновых, Чесноковых, их детям, внукам, родным и близким по поводу кончины САМСОНОВА Сергея Александровича.</p>	<p>Убаастыыр убайыт ОКОНЕШНИКОВ Афанасий Афанасьевич уһун ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн биригэ төрөөбүттэригэр, оболоругар, кэрэгэнигэр, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. САМСОНОВА Мария Александровна.</p>
<p>Модут орто оскулатын 2004 сыллаах ыһууна, кылаас салаааччыта А.Н. Осипова</p>	<p>Выражаем глубокое соболезнование Степану, Александру Прокопьевым, их родным и близким по поводу смерти после долгой и продолжительной болезни горячо любимого отца, дедушки ПРОКОПЬЕВ Анатолия Афанасьевича Скорбим вместе с Вами. Выпуск Намской улусной гимназии 2000 года и классный руководитель Л.В. Бочкарева.</p>	<p>Ыкса ыалбыт аҕа баһылыга, чугас доборбут ПРОКОПЬЕВ Анатолий Афанасьевич ыарахан ыарыттан билиги кэжкэбиттэн туораабытынан киһи оболоругар, сиэннэригэр, балтыларыгар, аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. Анна Яковлевна, Григорий Константинович Эверстовтар.</p>	<p>Убаастыыр убайыт ОКОНЕШНИКОВ Афанасий Афанасьевич уһун ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн биригэ төрөөбүттэригэр, оболоругар, кэрэгэнигэр, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. САМСОНОВА Мария Александровна.</p>	<p>Убаастыыр убайыт ОКОНЕШНИКОВ Афанасий Афанасьевич уһун ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн биригэ төрөөбүттэригэр, оболоругар, кэрэгэнигэр, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. САМСОНОВА Мария Александровна.</p>

«ЫЙЫТ – ХОРУЙДУУБУТ»

ТЕЛ. 8 962 733 65 02

А. Петров, Нам сэл.:
– Бөхпүтүн ханна, хайдах төлүүр буолабыт? Уопсай дьыэ, чааһынай дьыэ диэн араасар буолар дуо? Сыаната төһө буоларый? Хайдах аабыларый?

П.А. Матвеев, «Эрэл»
управляющей хампаанна салайааччыта:

– Нам улууһугар бөү ИП «Бережнев» таһар буолар. Биһиги «Эрэл» тэрийэр хампаанна суббэдэрэ-эччик буолабыт. Аны кинини кытта дуогабардаһан үлэлиир буолабыт. Тохсунньу 1 күнүттэн биһиги бөх иһин төлөбүрү ылбаппыт. Төлөбүрү «ЯкутскЭкосети» диэн тэрилтэ хомуйуохтаах. Биһиги уопсай дьыэлэртэн брикеттэри хомуйуохпут. Олохтоох дьаһалтаны кытта биир суума олохтоотубут. Ол үлэбит алтынны-муус устар ыйдарга барыаба. Манна туалет ыраастааһына, брикет хомуйуута киирэр.

Билигин бөх 100% хо-молла турар.

А.Г. Новгородов, Лен-скэй нэһилиэк баһылыга

– Бу дьыл тохсунньу маннайгы күнүттэн саба-лаан биһиги улууспутугар региональной оператор ООО «ЯкутскЭкосети» үлэтин сабалаата. Кини бөх хамсааһынын хонту-руоллуур, үбүн-харчытын тэрилтэлэртэн, чааһы-най дьонтон хомуйан бөх таһааччылары уонна бөү тутуааччылары кытары дуогабарынан үлэлиир. Бу тэрилтэ ити өгөлөрү өнөрбүт эрэ буоллабына, төлөбүр көрдүүр бы-рааптаах. Өнө өнөһулар түгэнигэр төлөбүрү АО «ЯкутскЭнерго» Намнаағы учаастагар «Энергосбыт» нөнгү буоларын туһунан кэпсэтиилэр бара турал-лар. ООО «ЯкутскЭкосети» тэрилтэ Нам улууһугар анаабыт киһитинэн Забо-лоцкай Михаил Семенович буолар.

Нам сэлиэнньэтигэр уопсай дьыэбэ олорооччу-ларга 1 киһиттэн ыйга 94, 34 солк., чааһынай дьыэлэ-эхтэргэ 1 киһиттэн 100,20 солк. төлөнөр. Нэһилиэк дьаһалтатыгар кэлэн ха-һаайстыбаннай кинигэбэ олорор киһи ахсаанын уонна үпкүтүн-малгытын чуолкайдаһабыт.

СР сыанаба госуда-рственной комитета феде-ральной нормативнай ак-таларга уонна региональ-най ОДЪКХ министр-ствотын нормативтарыгар олобуран өнөрбүт тарыы-бын иһигэр манньк өгөлөр киирэллэр:

- тулалыыр эйгэбэ кэ-дирки дьайыыны өнөрүү;
- бөх таһыытын орос-куота;
- сир и алдьатан көмүү (захоронение);
- агентскай хомуйуу-лар;
- региональной опера-тор ороскуоттара;
- производственной уон-на инвестиционной про-граммалар.

Бэлэмнээтэ
Л. НОГОВИЦЫНА

ЫҤЫРЭХ ТЫҤҤАР

Күндү кэргэммин, ийэбитин, эбэбитин **КИРИЛЛОВА РАИСА ИВАНОВНАНЫ** төрөөбүт күнүгүнэн эбэрдэлиибит!

Күндүтүк саныыр киһибиһигэр бабара-быт бары кэрэни-үчүгэйи, кытаанах доруо-буйаны, дьолу-соргуну, куруук биһиги ат-тыбытыгар кэргэниг, оҕолорун, сиэннэрин тапталларыгар, ситиһиилэригэр угуттанан нус-хас олоһор!

Эбэрдэни кытта кэргэниг, оҕолорун, сиэннэрин, күтүөтүн.

Убаастыыр, күүскэ таптыыр убайытын **АФАНАСЬЕВ РОМАН АФАНАСЬЕВИЧ** уһун түбүктээх үлэн сыаналанан, үрдүк наһараадаба тиксибики-нин итии-истин эбэрдэбитин тиэрдэбит.

Эн 40 сыл энкилэ суох таһаарылаахтык тыа хаһаайстыбатыгар ситиһиилээхтик үлэлээн кэллин. Сылыгы сайыннарыга улахан ситиһиилэригэр бэлиэтиир Саха рес-публикатын бэлиэтинэн наһараадаламмыт чиэстээх, бочуоттаах күнүгүнэн Уруй-Ай-хал буоллун!

Бабарабыт хахсаат тыалга бэриммэт кы-таанах доруобуйаны, өссө да таһаарылаах-тык үлэлиир-хамсыы сылдьаргар.

Эбэрдэни кытта эдьийинг Дария, балтыларын Ольга, Алена, быраатын Арсен, оҕолорун, сиэннэрин, хос сиэнниг.

Күндү оҕо саасытыгар биһиргэ үөрэммит уолаттарбы-тын, довтортубутун, Уус Алдан улуһун Бээрийэ нэһилиэгин олохтообун **НОВГОРОДОВ МАКСИМ АРКАДЬЕВИЧ** уонна Модут нэһилиэгин олохтообун **СИВЦЕВ МАКСИМ СПИРИДОНОВИЧ** 55 сыллаах үбүлүөйдэринэн итиитик-истинник ис сүрэхпитигэр эбэрдэлиибит.

Бабарабыт эһиэхэ чэгийн туругу, уураабат уйгуну. Аймахтаргыт, чугас довтортугут өйбүллэрэ, үтүө санаала-ра холбоһон, эһиэхэ устубат эрчими, толору дьолу аҕаллын. Аттыгытыгар куруугун чугас дьонгут баар буоллуннар!

Модут аҕыс кылаастаах оскуолатын 1979 сыллаах
выпустара

ШУ БЫ НАРАСКВАТ **ГРАНДИОЗНАЯ РАСПРОДАЖА**

СКИДКИ на все шубы до 50% ТОЛЬКО В ФЕВРАЛЕ

0-0-36 РАССРОЧКА КРЕДИТ*

Последний раз в сезоне в с. Намцы! 21 февраля (четверг) 10.00-19.00 ДНТ им. А.Ф.Шестакова

ШУБУ КУПИТЬ УСПЕЙ ВЫИГРАЙ ЛАДУ ХРАУ!*

+LCD телевизоры с изогнутым экраном +150 ценных призов

*Распродажа проводится с 01.02.2019 по 28.02.2019 г. в с. Намцы. Грандиозная распродажа шубы. Скидки до 50% на все шубы. Только в феврале. 0-0-36 рассрочка кредит. Последний раз в сезоне в с. Намцы! 21 февраля (четверг) 10.00-19.00. ДНТ им. А.Ф.Шестакова. Шубу купить успеешь выиграладу Храу! +LCD телевизоры с изогнутым экраном +150 ценных призов. *Скидки до 50% на все шубы. Только в феврале. Информацию о скидках и условиях акции уточняйте у менеджера. Количество призов, места, сроки акции ограничены. За более подробной информацией обращайтесь к менеджеру по телефону 8-962-733-65-02.

ЗА ЧТО ЖЕНЩИНЫ ЛЮБЯТ ФЕВРАЛЬ?

Причина 1: День всех влюбленных. Не успели устать после январских праздников, как на носу очередной праздник. Приятно, когда любимый мужчина дарит цветы с валентинкой или просто признается в любви.

Причина 2: День защитника Отечества. Отличный шанс отблагодарить любимого за прекрасный День всех влюбленных. Либо наказать забывчивого ка-

валера очередным набором носков и пеной для бритвы.

Причина 3: Грандиозная РАСПРОДАЖА на выставке «Шубы нарасхват». Лучшая возможность порадовать себя любимую, купив не одну, а даже две красивые шубы за те же деньги. И все потому, что ТОЛЬКО в ФЕВРАЛЕ на выставке «Шубы нарасхват» СКИДКИ до 50% на ВСЕ ШУБЫ! На ВСЕ!

Поэтому приходите vk.com/shubynaraskhvatt instagram.com/shubynaraskhvatt

всей семьей и выберите из огромного ассортимента 1500 шуб, дубленок, парок, головных уборов, жилетов!

Качество, разумеется, подтверждено сертификатами и гарантией.

На выставке «Шубы нарасхват» можно взять шубу в РАССРОЧКУ на 3 года без переплаты и первоначального взноса или в КРЕДИТ!*

А еще при покупке шубы КАЖДАЯ женщина может выиграть автомобиль Lada XRay, либо LCD-телевизор с изогнутым экраном или сертификат на покупку шубы!*

Главный розыгрыш состоится 31 марта, где мы определим обладателей автомобиля и других призов. Поэтому успеете купить шубу своей мечты до розыгрыша!

Приходите на выставку «Шубы нарасхват»: 21 февраля – ДНТ им. А.Ф.Шестакова с. Намцы, ул. И. Винокурова, 8 Последний раз в сезоне! 10.00-19.00

ЗАЙМ ПОТРЕБИТЕЛЬСКИЙ

С. НАМЦЫ, ул. И. Винокурова, 3, ТЦ «Ассоль», тел. 8-914-281-77-57;

Денежный ПОТОК

УСЛОВИЯ ЗАЙМА: ПРОЦЕНТНАЯ СТАВКА 66% ГОДОВЫХ, КОМИССИЯ ЗА ВЫДАЧУ 6% ОТ СУММЫ ВЫДАЧИ, СУММА ЗАЙМА ОТ 50 000 – 100 000 РУБЛЕЙ, СРОК 3, 6, 12, 24, 36 МЕСЯЦЕВ, ЗАЕМ ПРЕДОСТАВЛЯЕТСЯ В РОССИЙСКИХ РУБЛЯХ, ПЛАТЕЖИ ЗАЙМЩИКА ПО ДОГОВОРУ ЕЖЕМЕСЯЧНО ОПЛАЧИВАЮТСЯ СУММА ЗАЙМА РАВНЫМИ ЧАСТЯМИ, СУММА НАЧИСЛЕННЫХ ПРОЦЕНТОВ НА ОСТАТОК ЗАДОЛЖЕННОСТИ, ТРЕБОВАНИЕ К ЗАЙМЩИКАМ: ВОЗРАСТ ОТ 21 ДО 73 ЛЕТ, СПРАВКА О ДОХОДАХ ЗАЙМЩИКА, СПРАВКА О ПЕНСИИ, ПОЛУЧИТЕЛЬ В СЛУЧАЕ ПРОСРОЧКИ ПРОЦЕНТЫ НА СУММУ ДОГА НАЧИСЛЯЮТСЯ, ШТРАФ ЗА НЕИСПОЛНЕНИЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ 20% ГОДОВЫХ ОТ СУММЫ ПРОСРОЧЕННОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ, РАСМОТРЕНИЕ ЗАЯВКИ ДО 30 МИНУТ, ОБЩЕСТВО С ОГРАНИЧЕННОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ МИКРОКРЕДИТНАЯ КОМПАНИЯ «ДЕНЕЖНЫЙ ПОТОК», 677000, г. ЯКУТСК, УЛ. ОРДЖОНИКИДЗЕ Д-17, ОФИС 217, ОГРН 1818401033901, ИНН КПП 14.0272055143/501001, ОБЪЕКТ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЗАЙМА: В РЕПОЗИТОРИИ МРО ЧЕКИ/СЧЕТЫ/КАРТЫ/БЕЛЛАМА

Продаю усадьбу в с. Намцы 15 соток по ул. Жиркова, 17 за 400 т.р. без торга. Участок ровный, огорожен, свет и газ рядом. Тел. 89246619102 ватсап.

Кылаабынай редактор В.Г. КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛЛАР:
редакторы солбуйааччы — 41332,
хаһыаты таңгы — 41332,
бухгалтерия — 41141,
факс — 41141.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральной сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламыт нүөмэрэ — **ПИ №ТУ14-0216.**
Сурукка ааккытын-суолугун, үлэитин, дьыэбит аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияба киирбит суруктар төнөрүллүбэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатыһын мэлдьи биир буолбат.**
«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.
Редакция, издатель аадырыһа: 678380, СР, Нам улууһа, Нам сэл., Ст. Платонова уул., 1/2 корп.
Типография аадырыһа: Дьокуускай к., Вилюйскэй переулук, 20
E-mail: Namtsy41141@mail.ru

Хаһыат «Якутия» медиа-холдинг АУо типографиятыгар бэчээттэннэ.
Аадырыһа:
Дьокуускай к., Вилюйскэй переулук, 20
Формата А3. Кээмэйэ 3,0 бэчээт. лиис
Көҕүл сыананаан атыыланаар
Индексэ — Р0005. Тираһа — 971 экз.
Бэчээкэ илии баттаньтын графига —
12:00 ч. 06.02.2019 с.
Бэчээкэ илии баттанна — 11:20 ч. 06.02.2019 с.